

Uudenmaan liitto
Nylands förbund

**Kooste rantaradan varikkoa koskevista
tarkasteluista liittyen maisemaan,
kulttuuriympäristöön ja viheryhteyksiin**

Uudenmaan liitto 9.10.2019

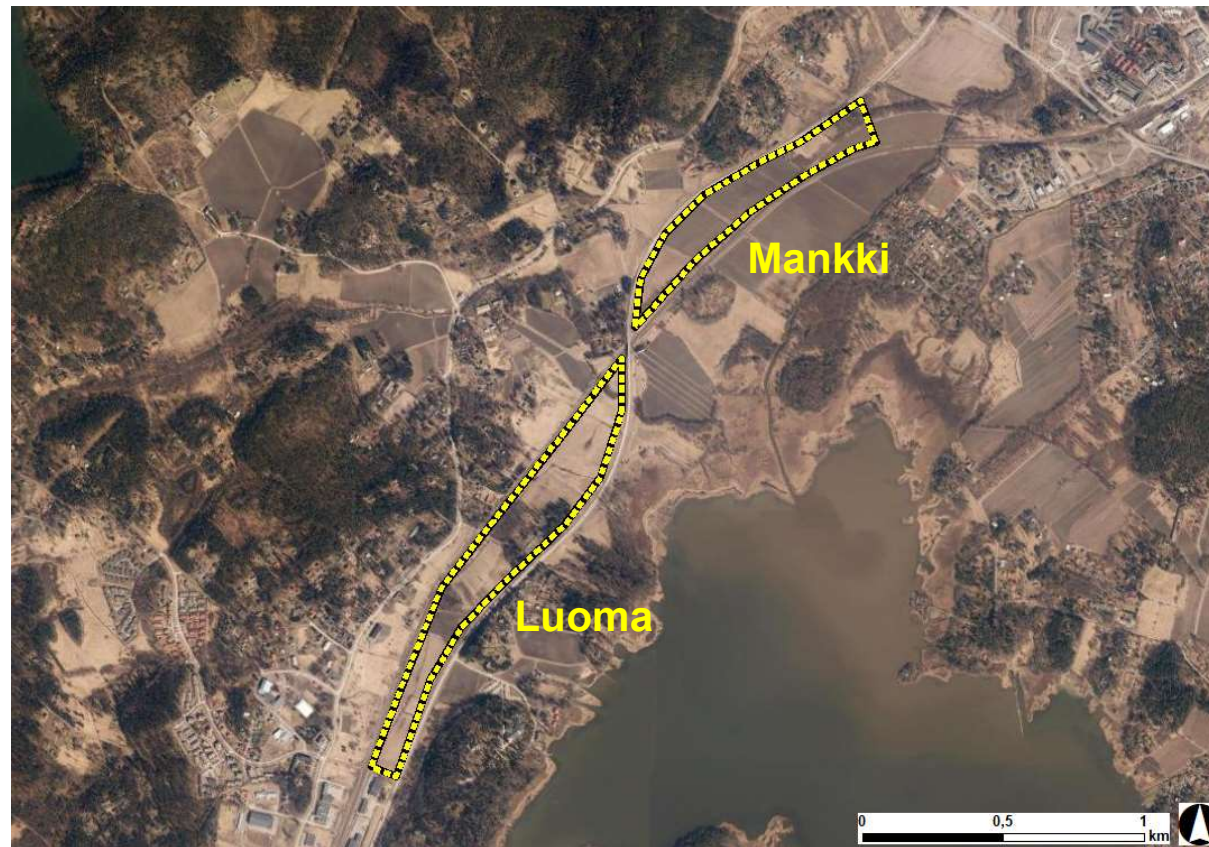

Lähtökohdat

- Tämä kooste on tehty osana Uusimaa-kaava 2050/ Helsingin seudun vaihemaakuntakaavatyötä kaavan ehdotusvaiheessa syksyllä 2019. Koosteen on laatinut Uudenmaan liitto.
- Kooste liittyy mahdolliseen uuteen, rantaradan yhteyteen sijoittuvaan raskaan raideliikenteen varikkoon, jonka sijoituspaikaksi on alustavasti suunniteltu Kirkkonummen Luoman tai Espoon Mankin aluetta. Varikko on osoitettu Helsingin seudun vaihemaakuntakaavaehdotuksessa kohdemerkinnällä.
- Koosteeseen on kerätty maisemaan, kulttuuriympäristöön ja viheryhteyksiin liittyviä lähtötietoja kohdealueelta ja arvioitu mahdollisen uuden varikon suhdetta näihin. Tarkastelut on tehty suhteessa maakuntakaavan yleispiirteiseen suunnittelutasoon.

Selvitysalueiden sijainti

Maisema ja kulttuuriympäristö

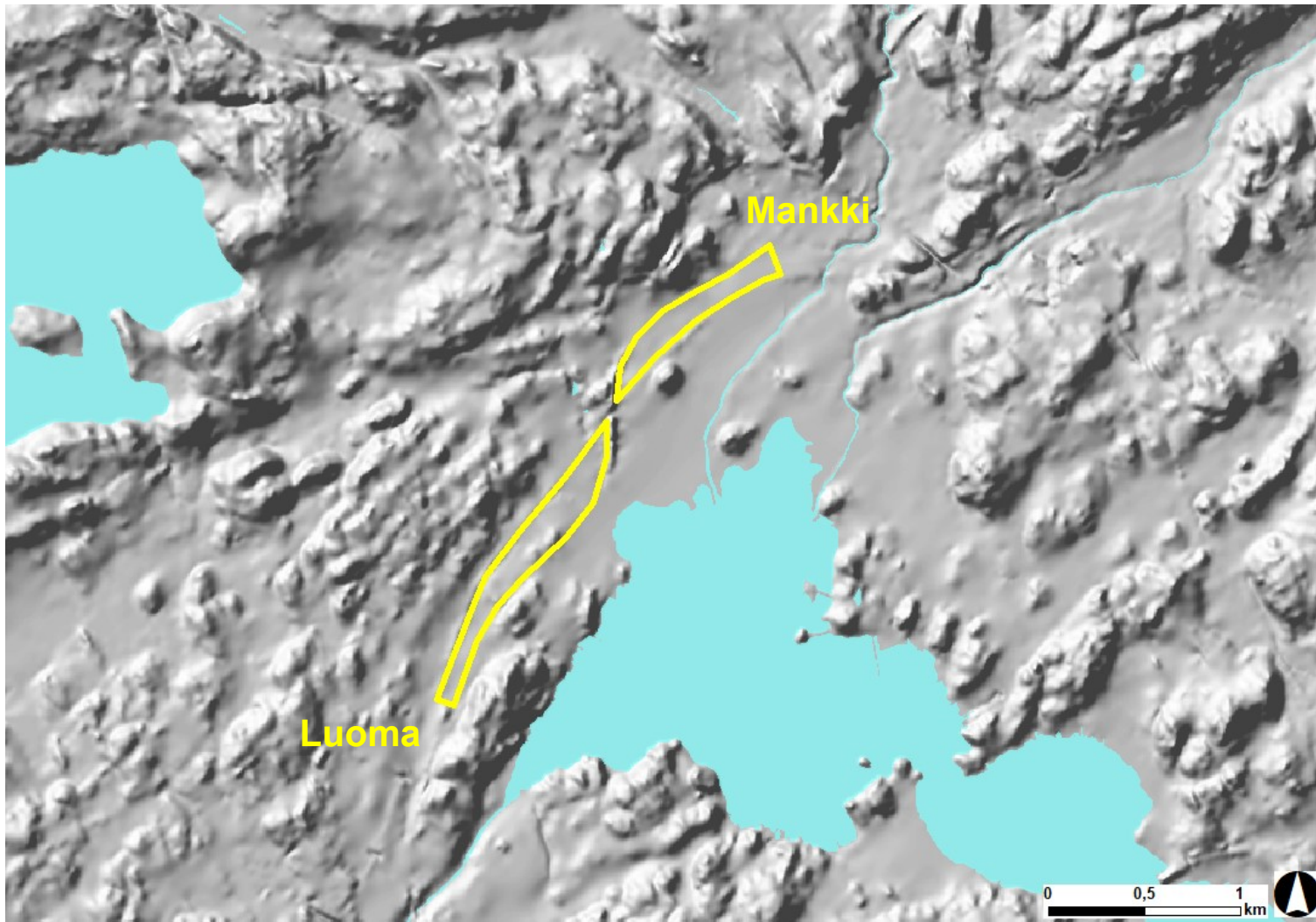
Maiseman ja kulttuuriympäristön ominaispiirteiden ja arvojen tunnistaminen

Koosteen sisältö, käytetyt menetelmät ja tausta-aineistot

- **Maisema-analyysi: topografia, kallio- ja maaperä, maisematilat, ihmisen toimintojen sijoittuminen (olemassa oleva asutus ja tiestö), maisemakuva, näkymät**
 - paikkatieteanalyysit
 - maastopoikkileikkaukset
 - maastokäyntihavainnot
 - ilma- ja valokuvatarkastelut
- Lähde:
 - Maanmittauslaitoksen aineistot
- **Uudenmaan voimassa olevassa maakuntakaavassa osoitetut merkittävät maisema- ja kulttuuriympäristöalueet sekä niiden kuvaukset ja perustelut**
- **Alueen kulttuuri- ja rakennushistoriaan liittyvät tausta-aineistot**
 - Lähteet:
 - Museovirasto, RKY 2009
 - Missä maat on mainiommat-Uudenmaan kulttuuriympäristöt Uudenmaan liitto 2012
 - Rakennushistoriallinen inventointi Luoman osayleiskaavan valmistelua varten (ei julkinen)
 - Historialliset kartta-aineistot (esim. Kuninkaan Kartasto Suomesta, 1700-luvun lopun tilanne)

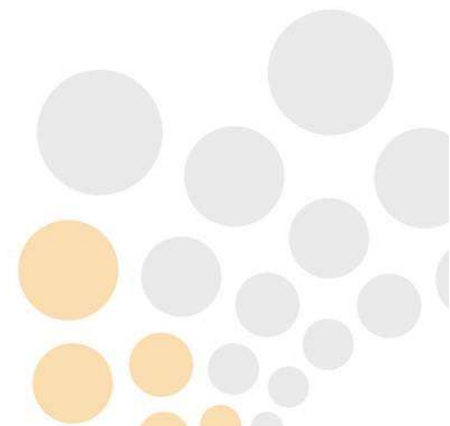
Maisema-analyysiaineistoa: Maastonmuodot

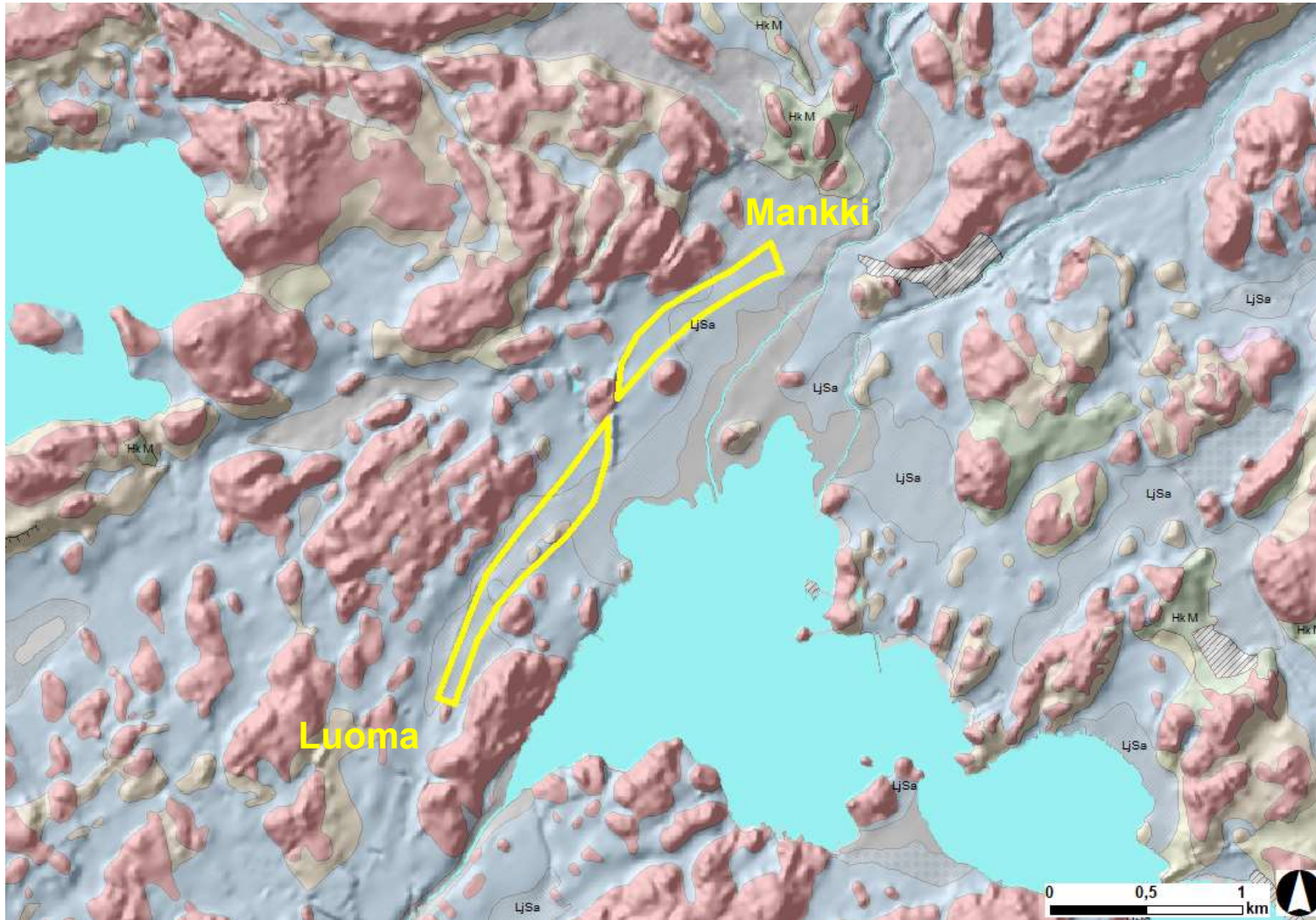
Uudenmaan liitto // Nylands förbund // Helsinki-Uusimaa Regional Council

Mankin ja Luoman selvitysalueet sijoittuvat alavalle Espoonlahden pohjukan tasankoalueelle, jota jäsentävät jokilaaksot. Tasaista laaksonpohjaa rajaa luoteessa koillis-lounaissuuntainen selännevyöhyke.

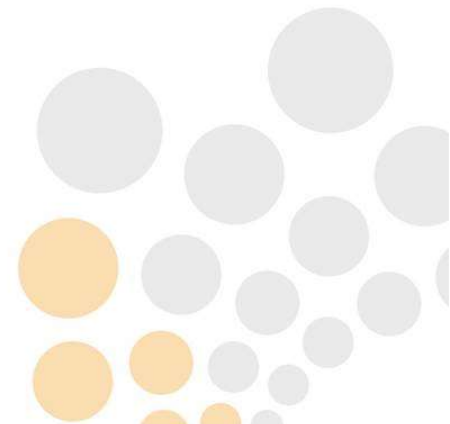
Etelässä Luoman alueella myös merenrantaan työntyy selännevyöhyke. Tällä alueella Luoman selvitysalueen eteläisin osa sijoittuu kahden selännevyöhykkeen väliin.

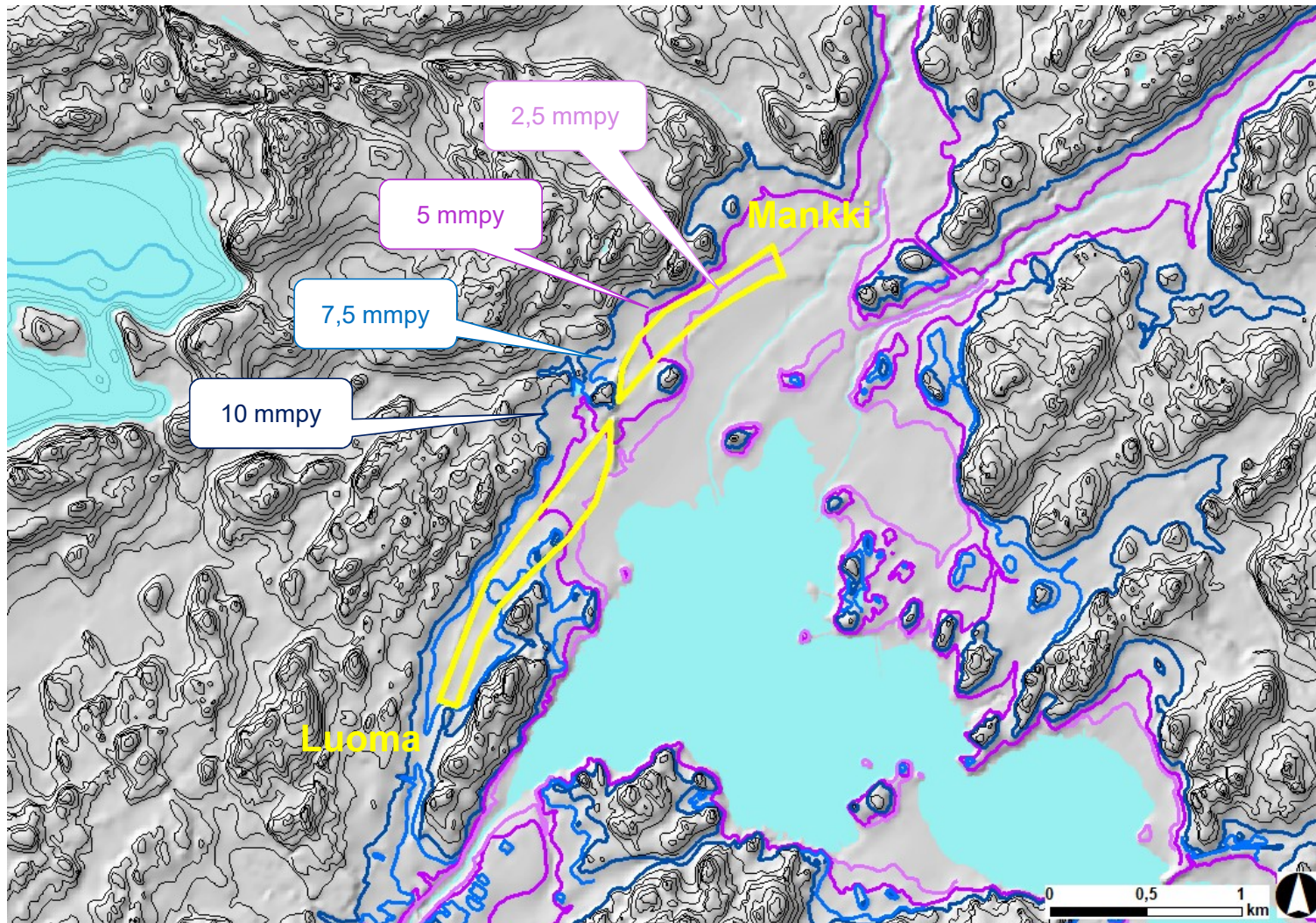
Maisema-analyysiaineistoa: Maaperä

Selvitysalueilla Espoonlahden pohjukan tasaisen laaksoalueen maaperä koostuu pehmeistä maalajeista (savi, liejusavi). Mankin- ja Espoonjoen suistoalueilla maaperä on liejua. Alavaa laaksoaluetta rajaavat selännevyöhykkeet ovat kalliomaata tai moreenia.

Maisema-analyysiaineistoa: Maastonmuodot, korkeustasot

Uudenmaan liitto // Nylands förbund // Helsinki-Uusimaa Regional Council

Mankin selvitysalueen pohjoisin osa sijoittuu korkeustasoon + 2,5 mmpy alapuolelle. Maasto kohoaa loivasti kohti lounasta, ja Mankin selvitysalueen eteläisin osa sivuaa korkeustasoa + 7,5 mmpy.

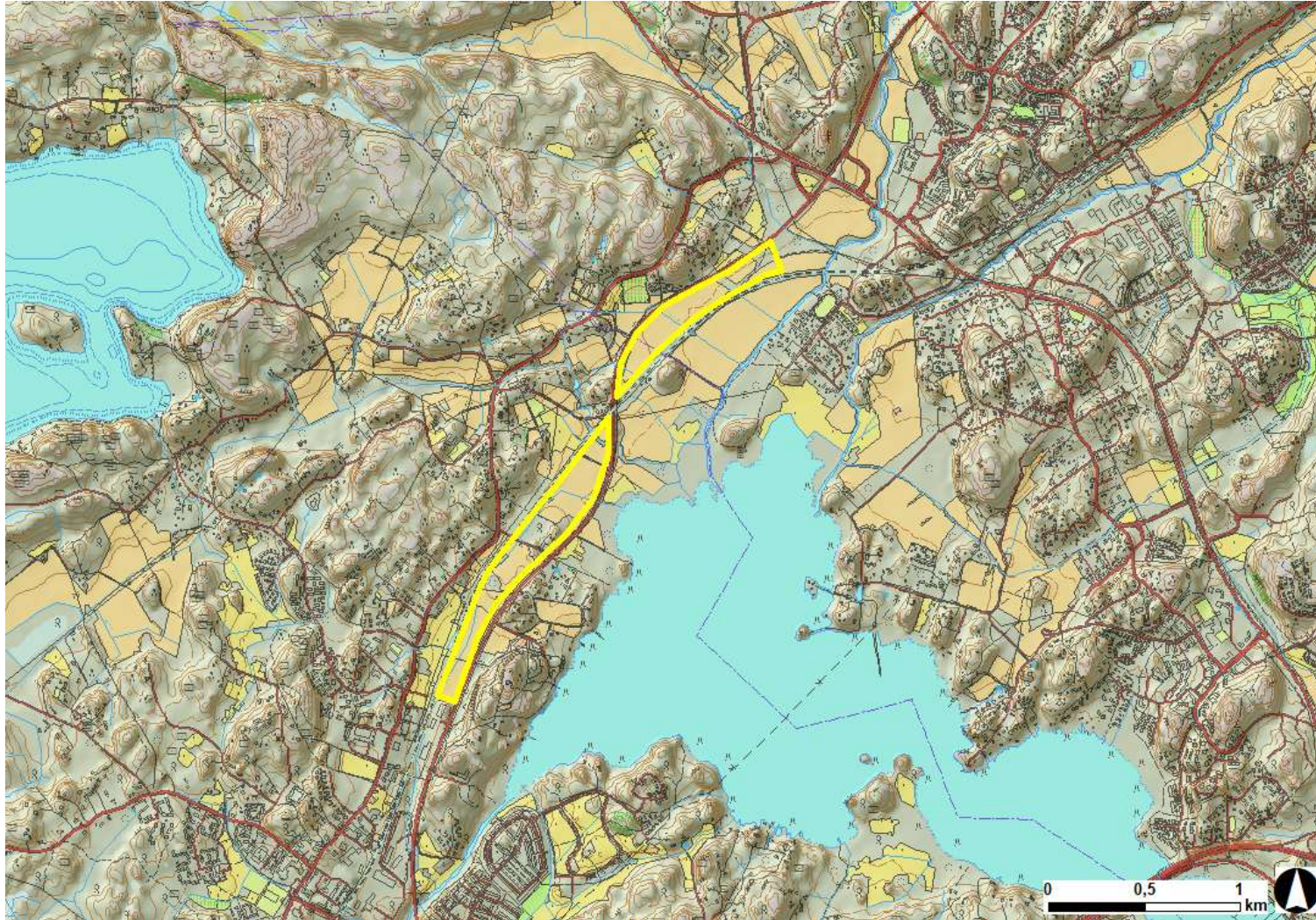
Luoman selvitysalueen pohjoisin osa sijoittuu korkeustasojen + 2,5 mmpy ja + 5 mmpy väliselle alueelle. Eteläisin osa sijoittuu korkeustasojen + 5 mmpy ja + 7,5 mmpy väliselle alueelle.

Alueen perinteinen rakennuskanta ja esimerkiksi Suuri Rantatie sijoittuvat korkeuskäyrän + 10 mmpy yläpuolisille korkeustasoille. Uudempaa rakennuskantaa sijoittuu jonkin verran myös tätä alemmille korkeustasoille.

Kaavoituksessa sovellettava alin rakentamiskorkeus on sekä Espoossa että Kirkkonummella + 3 mmpy.

(mmpy = metriä merenpinnan yläpuolella)

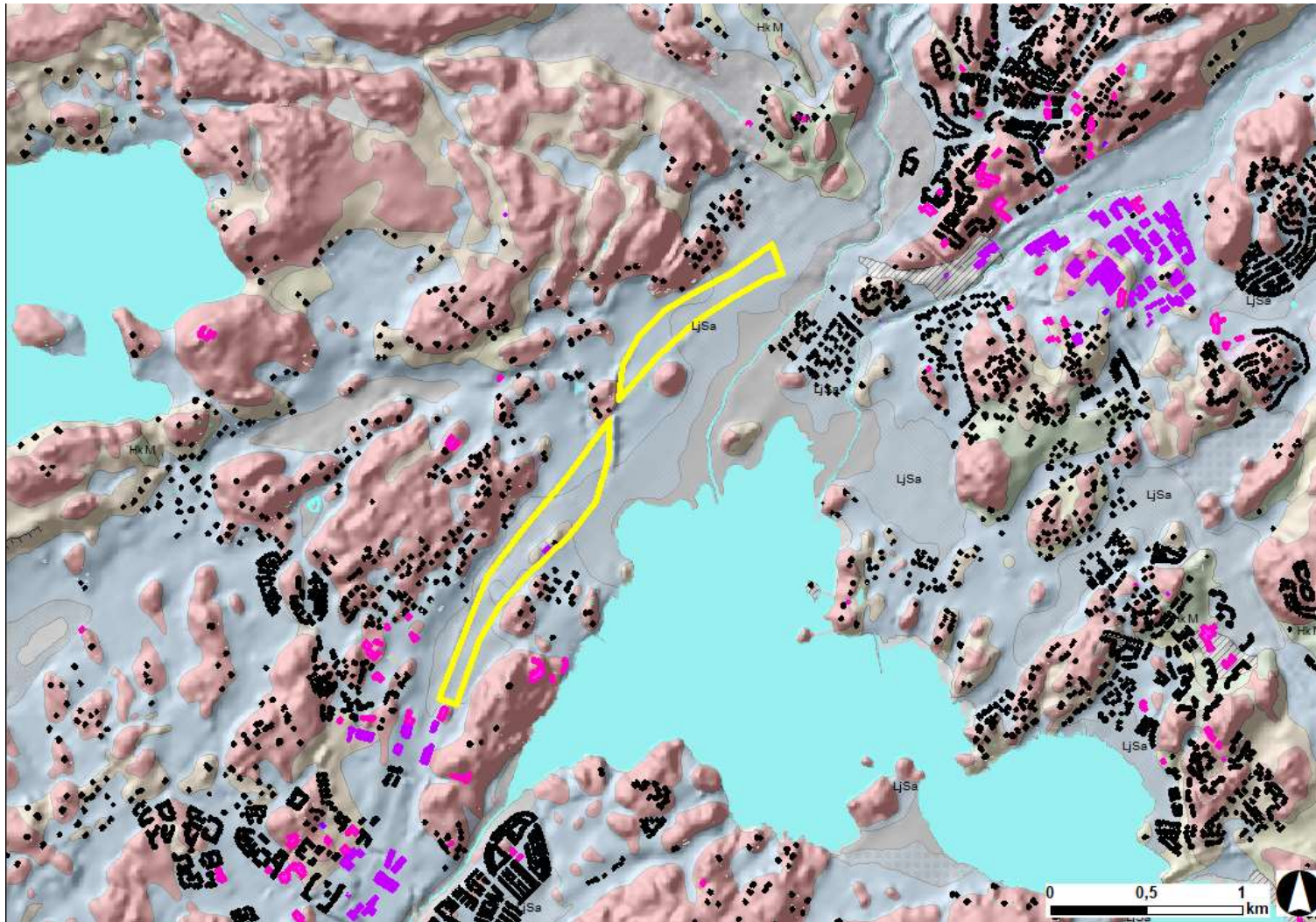
Maisema-analyysiaineistoa: Maisematilat (avoimuus - sulkeutuneisuus)

Selvitysalueet ovat pääosin avointa maisematilaa, jota maaseutuelinkeinot ylläpitävät. Paikoitellen pitkät avoimet näkymät katkeavat metsäsaarekkeisiin ja/tai jokien, purojen ja ojien varsien kasvillisuusvyöhykkeeseen. Avoimet maisematilat erottuvat kartalla keltaisina/vaaleina. Avoimia laaksonpohjia rajaavat selännealueet ovat maisematiloiltaan sulkeutuneempia johtuen puustosta ja rakennuksista.

Maisema-analyysiaineistoa: Rakentamisen sijoittuminen

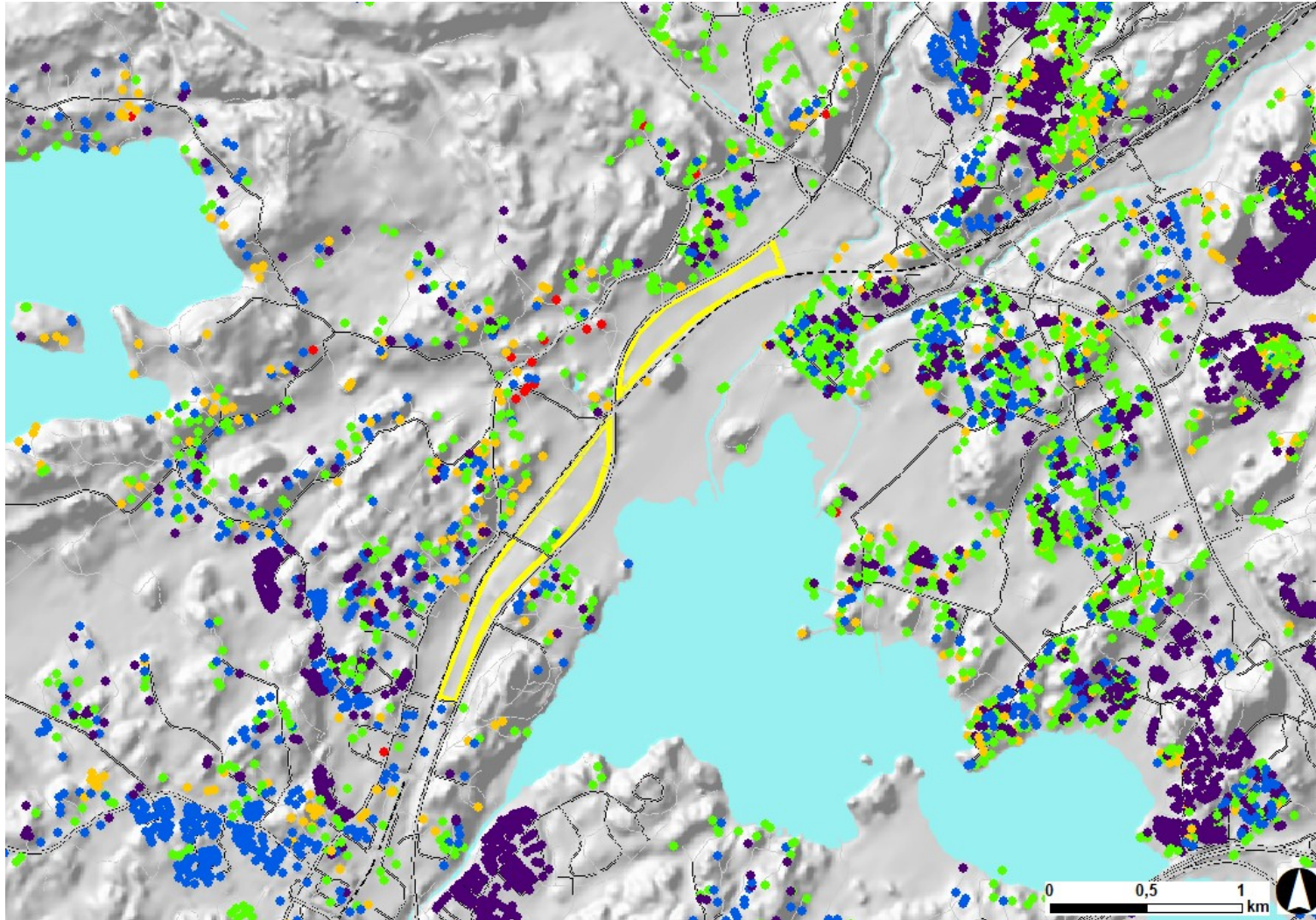
Rakentaminen Mankin-Luoman alueella tukeutuu kantavien maalajien selänteisiin Luoman selvitysalueen eteläosan teollisuus- ja/tai liikerakennuksia lukuun ottamatta. Nämä sijoittuvat alavan savilaakson alueelle.

- asuinrakennus
- liike- tai julkinen rakennus
- teollinen rakennus

Asukkaita v. 2018

Luoma – varikkoalue ja 500 m säde 543
Mankki – varikkoalue ja 500 m säde 755

Maisema-analyysiaineistoa: Rakennusten ikä

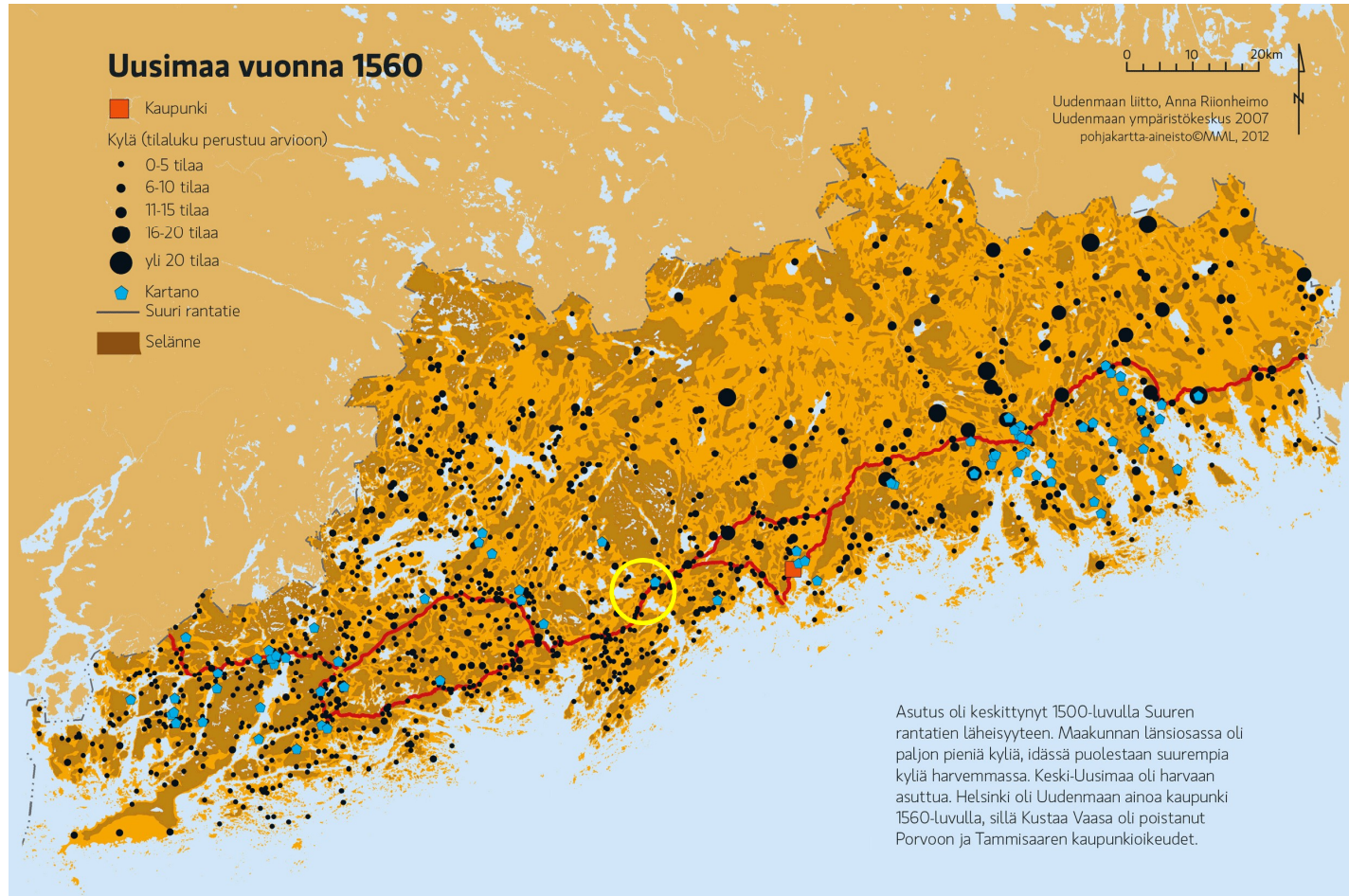
Alueen vanhin rakennuskanta (esitetty kartalla punaisin ja keltaisin symbolein) tukeutuu Suureen Rantatiehen ja alueen selänteisiin.

Myös uudempi rakennuskanta tukeutuu selänteisiin. Laajimmat uudet tiiviimmän taajaman alueet sijoittuvat tarkastelualueen eteläosaan Luomaan, Masalaan ja Sundsbergin alueelle.

Rakennuksen valmistumisajankohta
(lähde: Rakennus- ja huoneistorekisteri 2012)

- - 1899
- 1900-1945
- 1946-1979
- 1980-1999
- 2000-2012

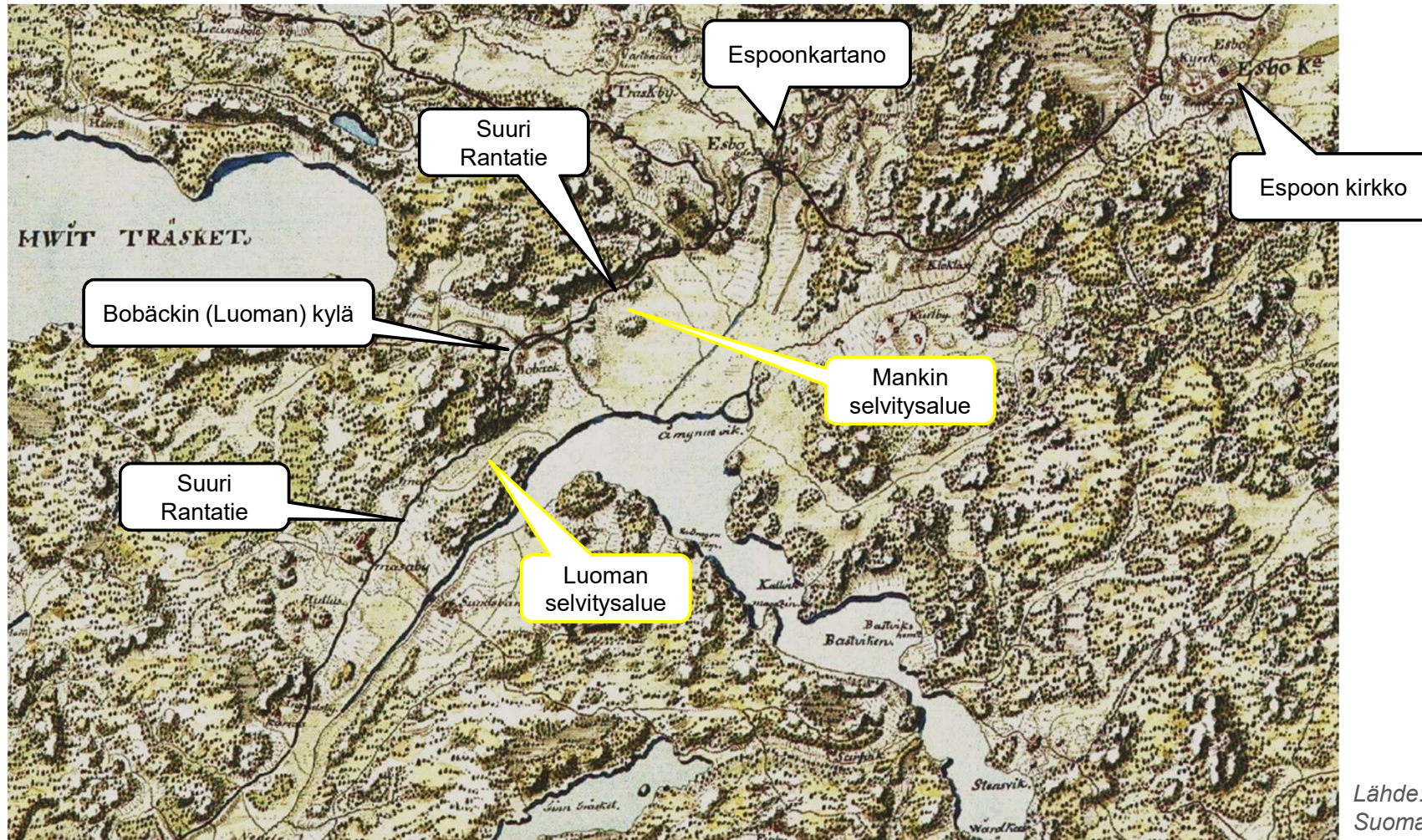
Uudenmaan asutushistoriaa v.1560

Suuri Rantatie oli Etelä-Suomen merkittävimpiä keskiaikaisia maanteitä, ja asutusta keskittyi sen varrelle. Nykyisen linjauksen arvellaan syntyneen 1300-luvun alussa.

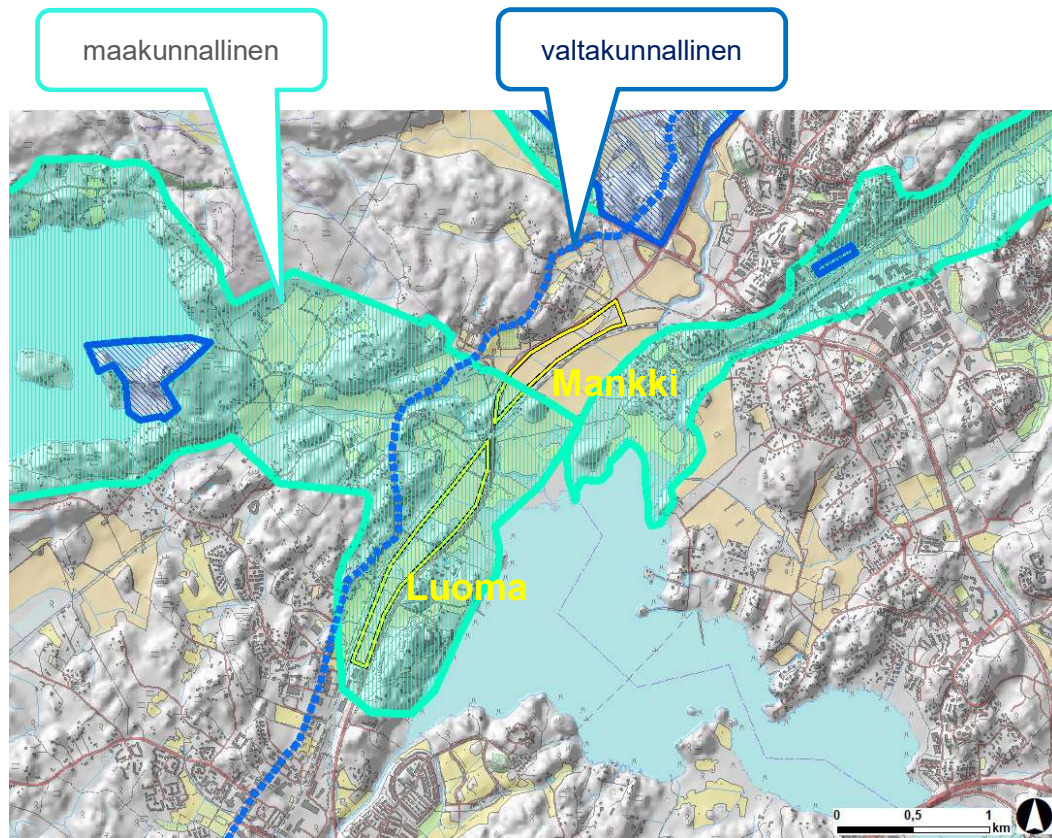
Luoman (Bobäckin) kylässä oli vuonna 1560 yhdeksän tilaa. Kuningas Kustaa Vaasa perusti Espoonkartanon vuonna 1556. Luomalaistalonpojat olivat 1640-1823 kartanon alustalaisia.

Luoman - Mankin alue 1700-luvun lopun Kuninkaan kartastossa

Lähde: Kuninkaan Kartasto Suomesta,
Suomalaisen Kirjallisuuden Seura

Maisema- ja kulttuuriympäristöarvot

Valtakunnalliset arvot:

- **Suuri Rantatie (Kuninkaantie)**

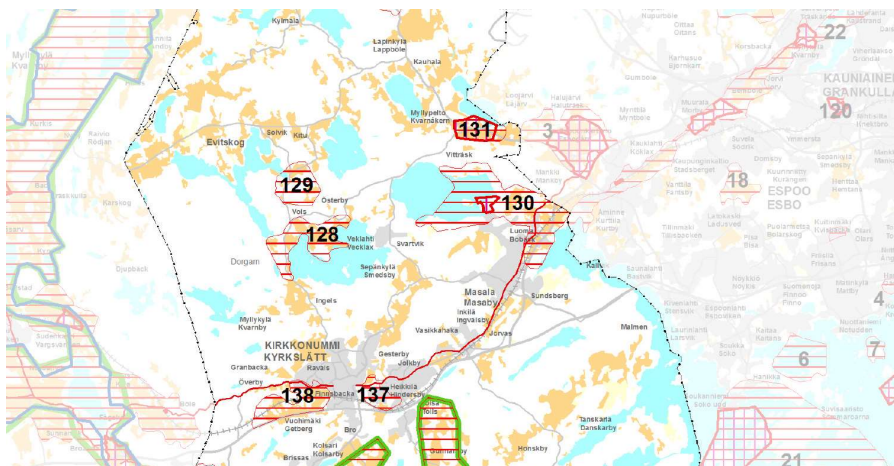
Museoviraston valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön inventointi v.2009 (RKY 2009)

Maakunnalliset arvot:

- **Luoman kylä ja Vitträskin ympäristö, vieressä myös Espoonjokilaakson maisema-alue**

Missä maat on mainiommat –Uudenmaan kulttuuriympäristöt v. 2012

Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö, RKY 2009: Suuri Rantatie

Suuri Rantatie

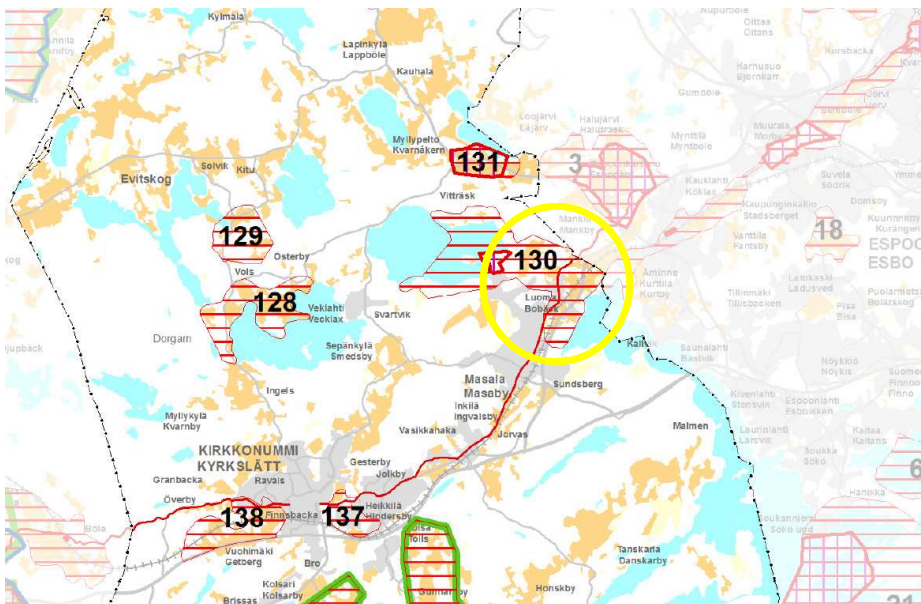
(lähde: Missä maat on mainiommat, Uudenmaan kulttuuriympäristöt (2012, 2016))

Suuri Rantatie on Hämeen Härkätien ohella Suomen tärkein historiallinen maantieyhteys. Turku ja Viipuri yhdistämään rakennetun Suuren Rantatien parhaiten säilyneistä tieosuuksista voi hyvin hahmottaa keskiaikaisen tien kulkua halki Etelä-Suomen rannikkoalueen. Suuri osa rannikkoa seuraavasta, keskiaikaisten kirkkojen, kartanoiden, satamapaikkojen ja muinaislinnojen kautta kulkevasta tiestä on edelleen käytössä.

Kirkkonummelta Masalan ja Luoman sekä Espoossa Mankin kautta Espoonkartanolle keskiaikainen tielinjaus on säilynyt varsin hyvin.

Maakunnalliset kulttuuriympäristöarvot

Uudenmaan voimassa olevassa maakuntakaavassa osoitetut maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt ja niiden perustelut

(lähde: Missä maat on mainiommat, Uudenmaan kulttuuriympäristöt (2012, 2016))

130 Luoman kylä ja Vitträskin ympäristö

Luoman kylä on muodostunut maakunnan halkaisevan suuren kallioperän murroslaakson ja Espoonlahden solmukohtaan. Alue oli asuttu jo kivikaudella. Kylään kuului 1500-luvulla yhdeksän tilaa. Viljelyn lisäksi tärkeitä elinkeinoja ovat olleet merenkulku ja laivanrakennus. Kylän viljelykset on raivattu Vitträskistä mereen virtaavan Bobäcksbäckenin ja Espoonlahden rannoille. Suuri rantatie mutkittelee lounais-koillissuuntaisena peltöjen luoteissivun harjanteilla, joille myös asutus on nauhamaisesti keskittynyt. Kylä on sijainnut liikenteen solmukohdassa, jossa Suuri rantatie on sivunnut merta. Kylässä on ollut 1800-luvulla tärkeä höyrylaivaliikenteen laituripaikka, ja 1900-luvun vaihteessa sinne rakennettiin rautatie.

Myöhemmin Kehä III on halkaissut viljelymaiseman. Maatilojen talouskeskusten lisäksi rakennettua ympäristöä leimaavat lukuisat 1900-luvun alun palstatilat. Höyrylaivaliikenne ja rautatien rakentaminen olivat sysäyksenä huvilarakentamiselle Luomanlahden ja Vitträskjärven rannoille 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa. Järven karuille ja kallioisille rannoille nousseista huviloista merkittävimpiä ovat arkkitehtien Gesellius-Lindgren-Saarinen suunnittelemaat Hviträsk ja Hvittorp. Vitträskin rantakalliosta on löydetty kalliomaalauksia.

Perustelu

Maakunnan halkaiseva suuri murroslaakso, liikenteen solmukohtaan sijoittuva kylä. Vitträskin rannoilla 1900-luvun alun huvila-asutusta.

Maakunnalliset kulttuuriympäristöarvot

Uudenmaan voimassa olevassa maakuntakaavassa osoitetut maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt ja niiden perustelut

22 Espoonjokilaakson maisema-alue

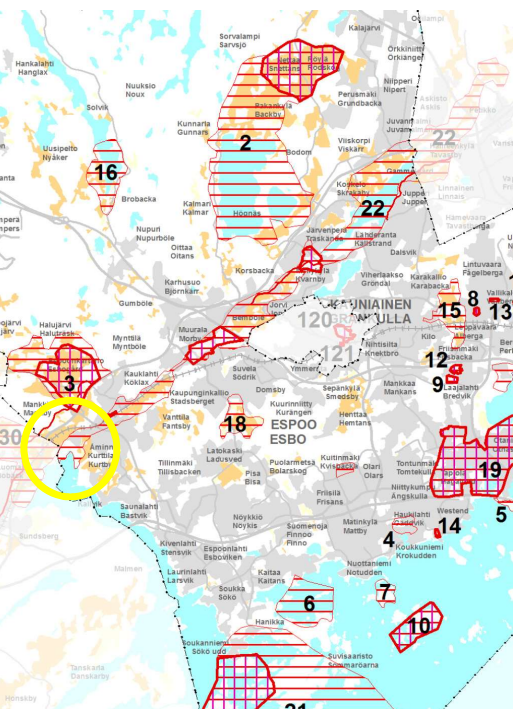
Espoonjokilaakso on osa maakunnan halkaisevaa ja paikoin hyvin havaittavaa kallioperän murroslaaksoa. Alueen vanhinta säilynyttä kerrostumaa edustavat lukuisat muinaisjäännökset sekä Suuri rantatie ja sen varteen 1400-luvun lopulla rakennettu harmaakivikirkko. Jokilaaksossa on useita keskiajalta periytyviä kyliä, joissa on jonkin verran vanhaa rakennuskantaa jäljellä. 1700-luvun lopulta oleva Träskändan kartano on seudun nuorimpia kartanoita, johon kuuluu hyvin säilyneen rakennuskannan lisäksi suuri puisto. Kauklahdessa Espoonjokilaaksoon on kehittynyt 1900-luvun alkupuolella lasi- ja tiiliteollisuutta, ja näihin liittyvää työväen asumista. Myös Pasila–Karjaa-rata asemineen on rakennettu Espoonjokilaaksoon. Kehä III eteläpuolella Pitkäjärven päässä pellot levittäytyvät laajasti 1580-luvulla muodostetun Hämeenkylässä kartanon ympärille. Kartanon hyvin säilynyt rakennuskanta on pääosin 1800-luvulta. Sen eteläpuolella kulkevan Suuren rantatien varressa on ollut 1500-luvulla suurehko 17 tilan Hämeenkylä. Jokilaakson kulttuurimaisema jatkuu Kehä III pohjoispuolella kapeina peltoaukeina ja kaventuu lopulta metsäksi.

Perustelu

Maakunnan suurmaiseman arvokas murroslaakso, jossa lukuisia historiallisia kerrostumia keskiaikaisista kylistä viljelymaisemineen ja kytkeytyneen 1900-luvun alun teollisuuteen.

RKY-kohteet

Träskändan kartano, Espoon kirkonmäki, Kauklahden rautatieasema, Suuri rantatie

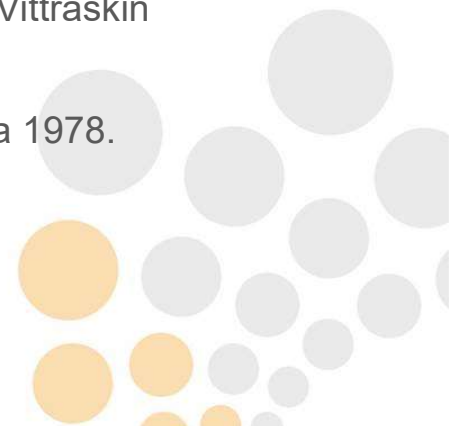

(lähde: Missä maat on mainiommat, Uudenmaan kulttuuriympäristöt (2012, 2016))

Poimintoja Luoman rakennushistoriallisesta inventoinnista Luoman osayleiskaavaa varten (ei julkinen)

Alueen kulttuuriympäristön arvoja:

- Hyvin säilyneet maatilojen asuin- ja talonrakennusryhmät pihapiireineen, joiden ympäristö on maatalouden kulttuurimaisemaa
- Bobäckin purolaakson avoin peltoaukea edelleen jäsentää maisemaa
- Alueella avautuu arvokkaita maisema- ja kylänäkymiä
- Bobäckin kyläkeskusta on Suuren Rantatien ja Bobäckin puron risteyskohdassa
- Eheä ja hyvin säilynyt kyläkokonaisuus, joka on rakentunut tiiviisti kylämäelle
- Asutus sijoittuu nauhamaisena teiden varteen
- Pääosin 1800-luvun lopun ja 1900-luvun rakennuskantaa säilynyt runsaasti
- 1950- luvun jälkeen rakennuskantaa vähän
- Höyrylaivakulttuurin synnyttämä huvila-asutus, joka sijoittuu varsinkin Espoonlahden ja Vitträskin rannoille
- Liikenteellisesti keskeinen sijainti. (Rantarata valmistui vuonna 1903, jonka jälkeen höyrylaivaliikenne Helsingistä Luomaan lopetettiin. Luoman seisake lakkautettiin vuonna 1978. Kehä III:n läntisin osa Kauklahdesta Jorvukseen valmistui vuonna 1968.)

Havainnollistavaa materiaalia

Kuva 4. Mankin alue koilliseen kuvattuna.

Kuva 9. Luoman alue koillisen suuntaan.

Kuva 5. Mankin alue osittain lounaaseen kuvattuna.

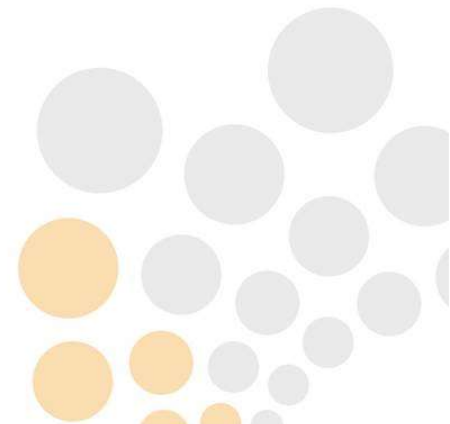

Kuva 10. Luoman alue lounaan suuntaan.

Varikkoaluevaihtoehdot sijoitettuna viistoilmakuville

Lähde: Lähiliikennevarikkoselvitys Espoon ja Kirkkonummen alueella, esiselvitys, Väyläviraston julkaisu 35/2019

uncil

**Varikkoaluevaihtoehdot sijoitettuna
viistoilmakuvalle, näkymä idän suunnasta**

*Kuva: Kirkkonummen kunta, rajaukset Uudenmaan liitto
perustuen Väyläviraston esiselvitykseen 35/2019*

**Varikkoaluevaihtoehdot
sijoitettuna
viistoilmakuvalle, näkymä
etelän suunnasta**

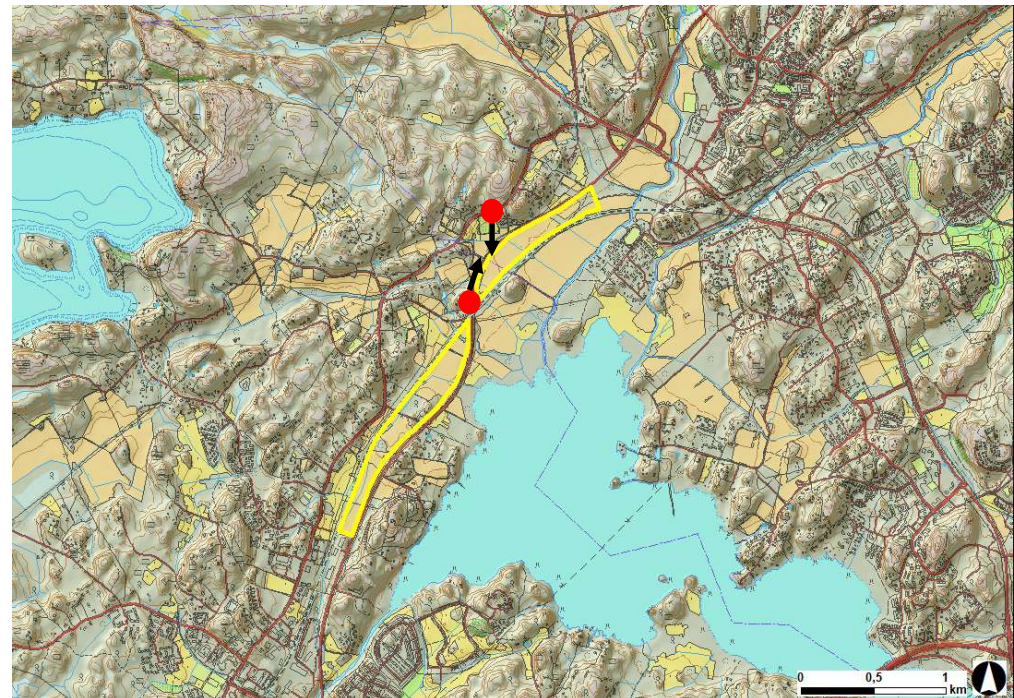
*Kuva: Kirkkonummen kunta, rajaukset Uudenmaan liitto
perustuen Väyläviraston esiselvitykseen 35/2019*

Mankki

Näkymä Mankintieltä (Suurelta Rantatieltä)
etelään Mankin peltoalueelle

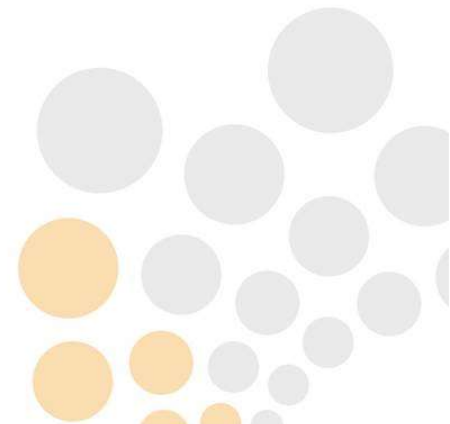
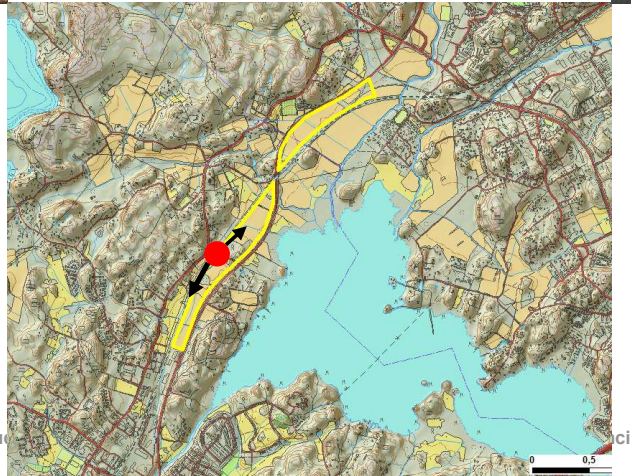

Näkymä Kehä III:lta kohti koillista

Luoma

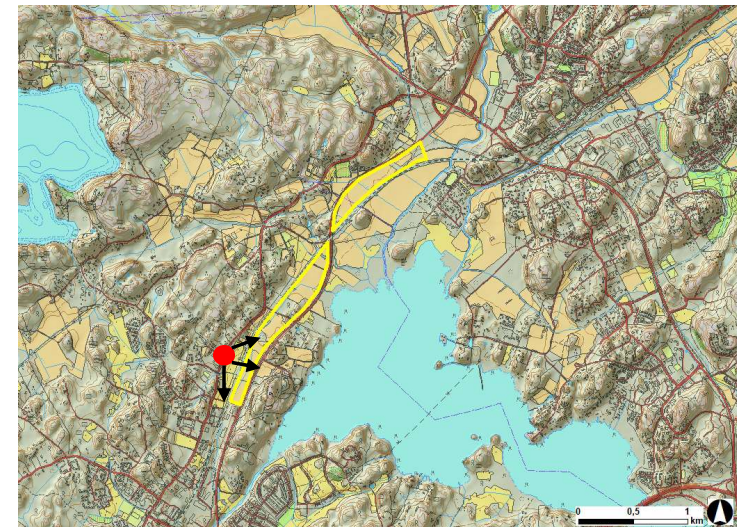
Näkymät Luoman entiseltä
seisakkeelta koilliseen ja
lounaaseen

Luoma

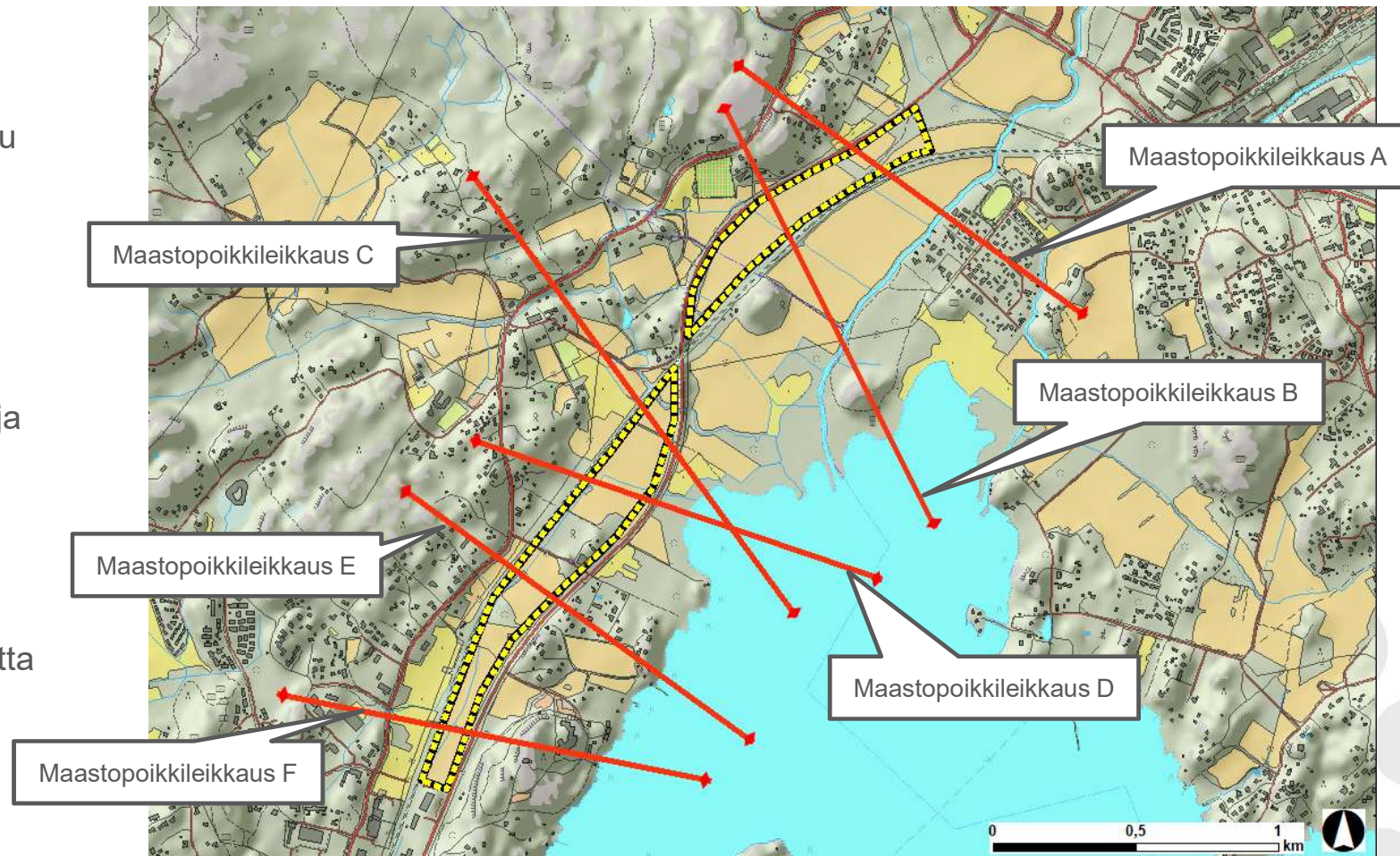

Näkymät Masalantien (Suuri Rantatie) ja Majbyntien
risteyksestä etelään, itään ja koilliseen

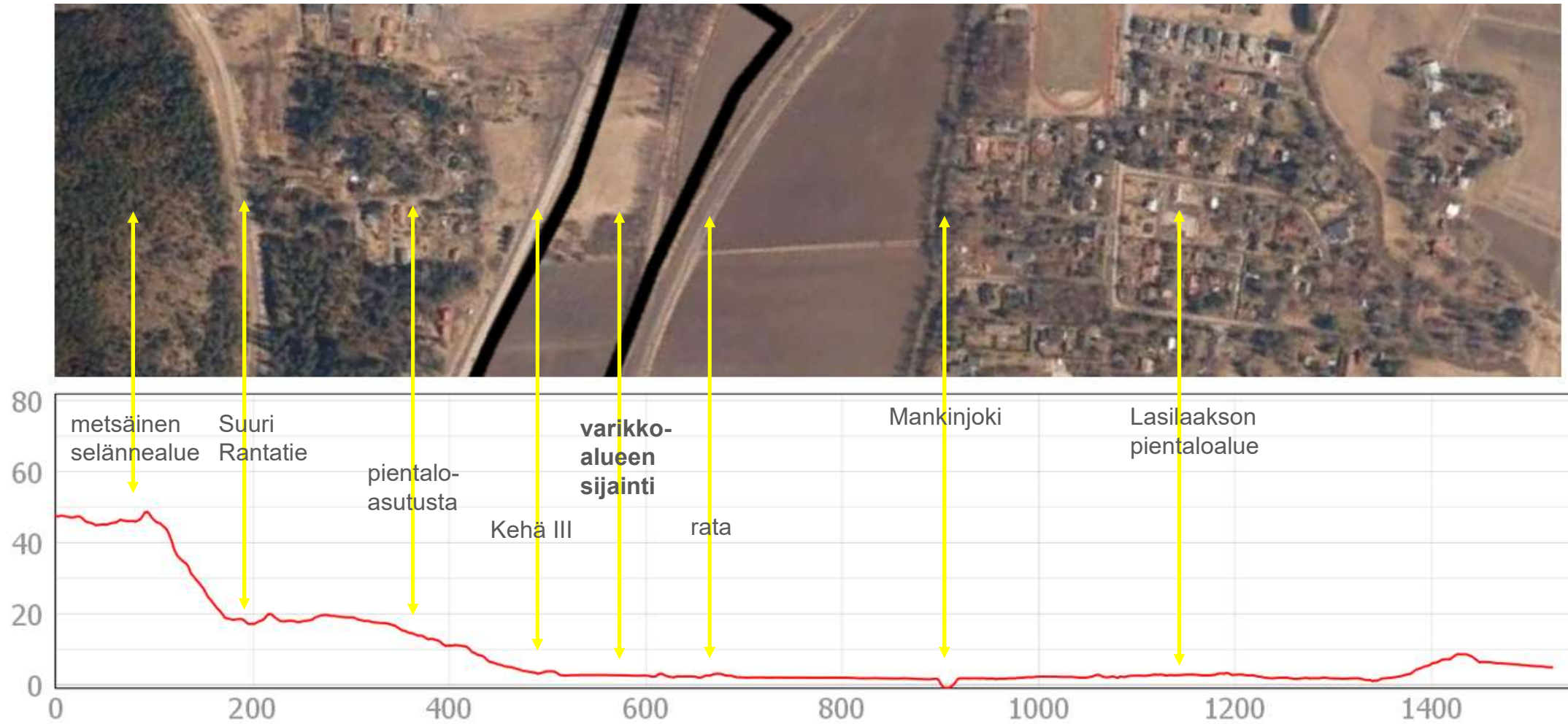

Maastopoikkileikkaukset A - F

- Osana maisematarkastelua on laadittu maastopoikkileikkauksia. Linjat, joilta leikkauksia on laadittu (A – F) on osoitettu oheisessa kuvassa. Itse leikkaukset on esitetty seuraavilla sivuilla.
- Maastopoikkileikkausten avulla voidaan tutkia ja havainnollistaa maaston muotoja ja korkeustasoja sekä ihmisen toimintojen sijoittumista suhteessa eri maisematekijöihin.
- Maastopoikkileikkauksissa korkeussuuntaa on korostettu, jotta maastonmuodot on saatu havainnollisemmin esiin.

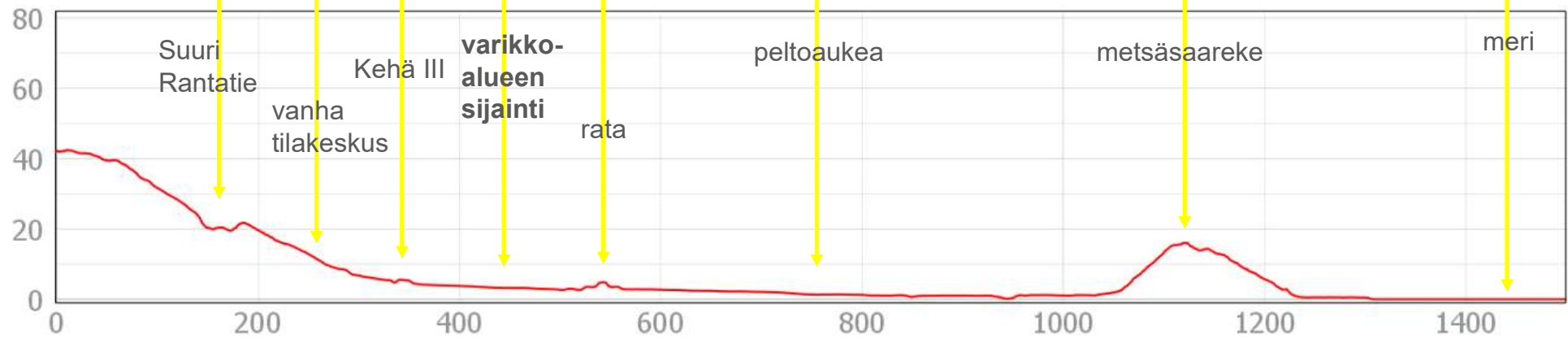
Maastopoikkileikkaus A

Maastopoikkileikkauksessa korkeussuuntaa korostettu maastonmuotojen esiintuomiseksi

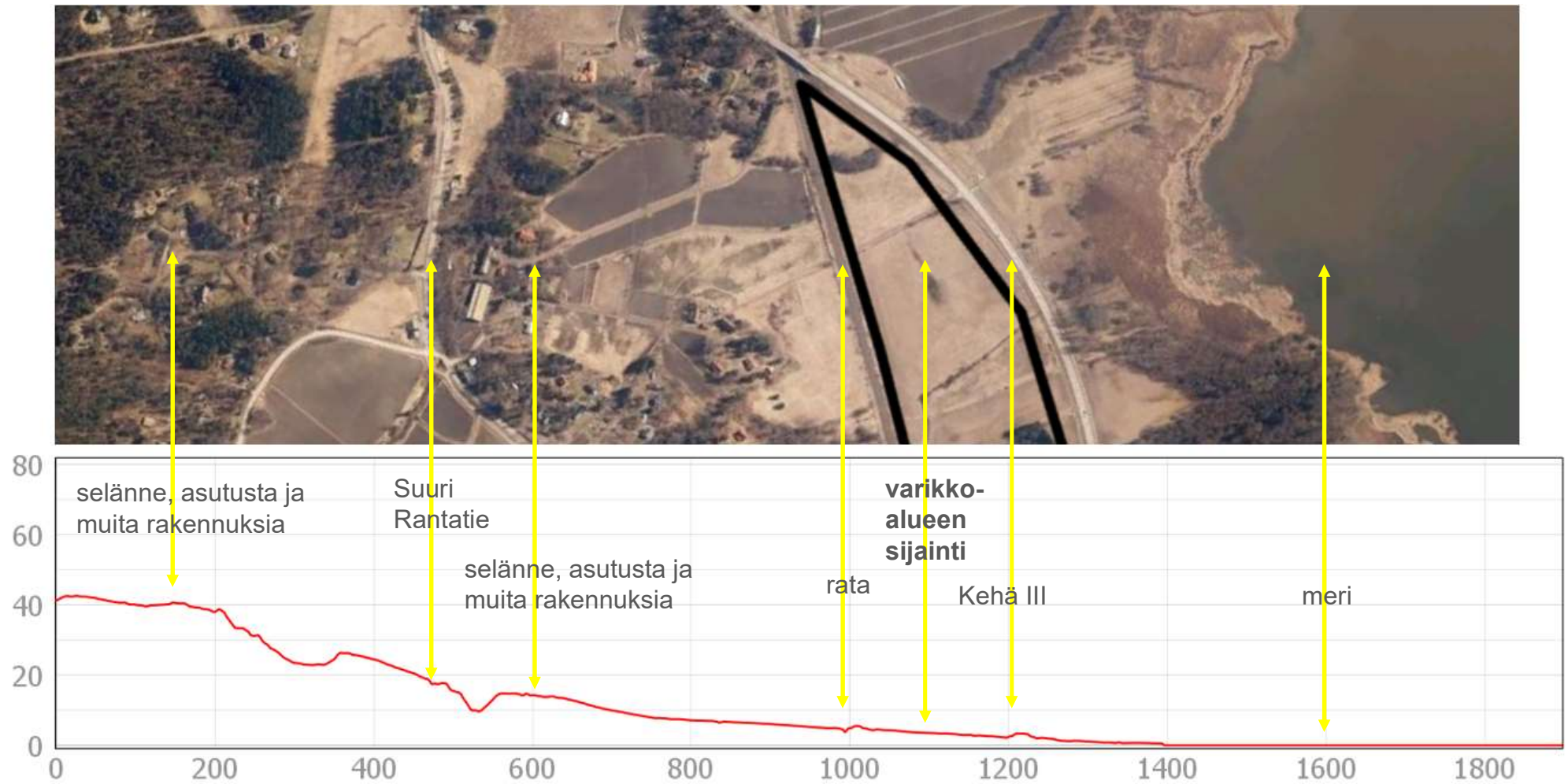

Maastopoikkileikkaus B

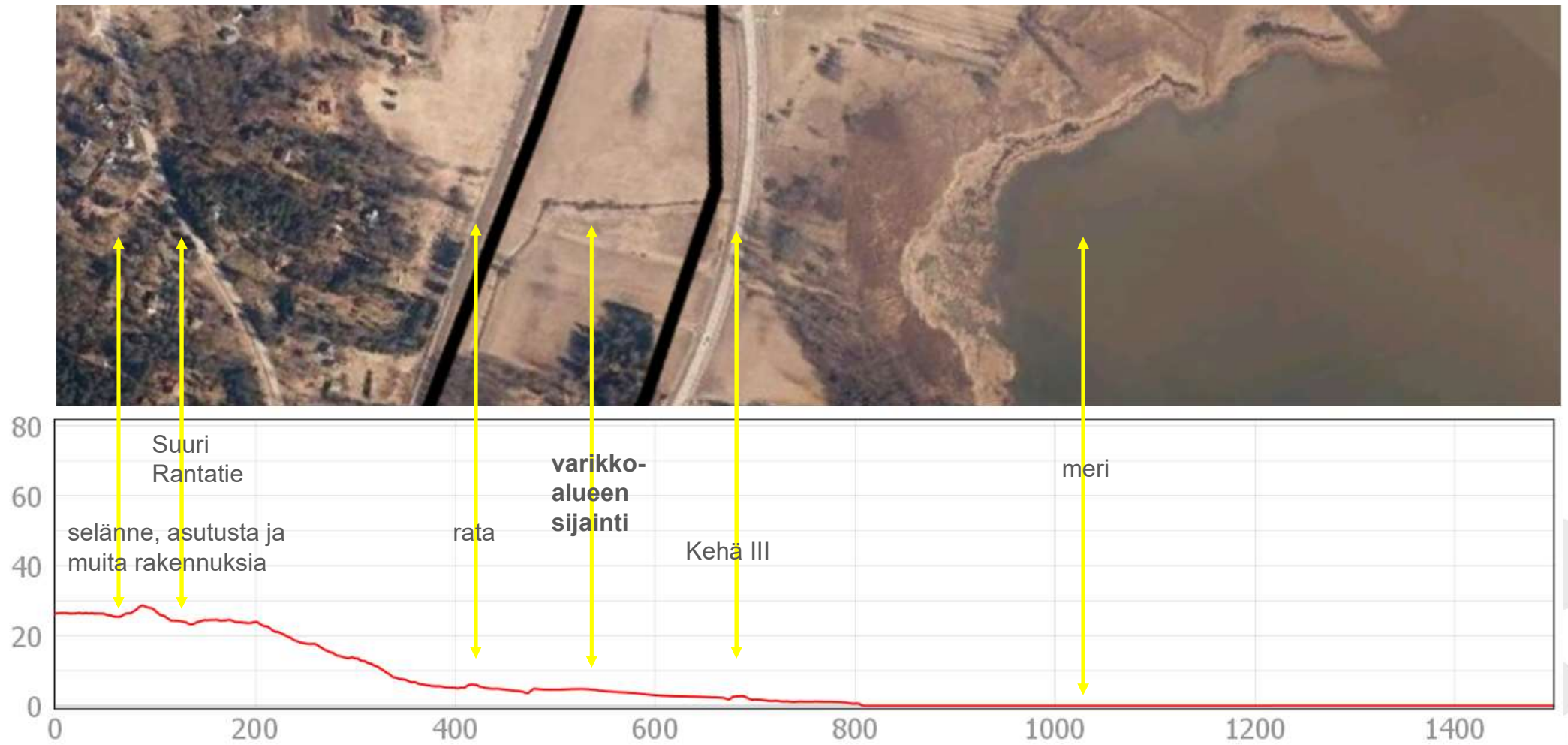
Maastopoikkileikkauksessa korkeussuuntaa korostettu maastonmuotojen esiintuomiseksi

Maastopoikkileikkaus C

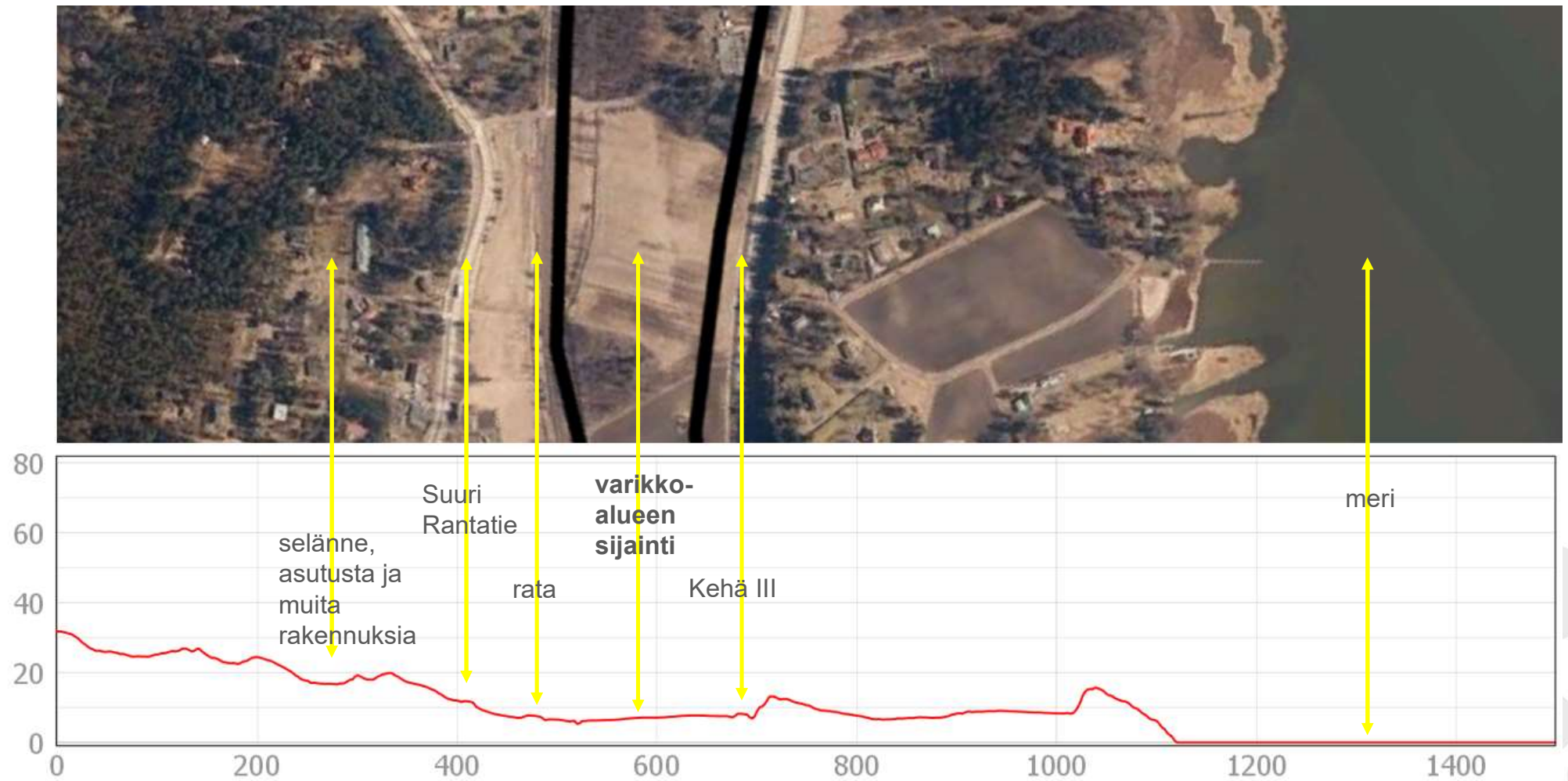
Maastopoikkileikkauksessa korkeussuuntaa korostettu maastonmuotojen esiintuomiseksi

Maastopoikkileikkaus D

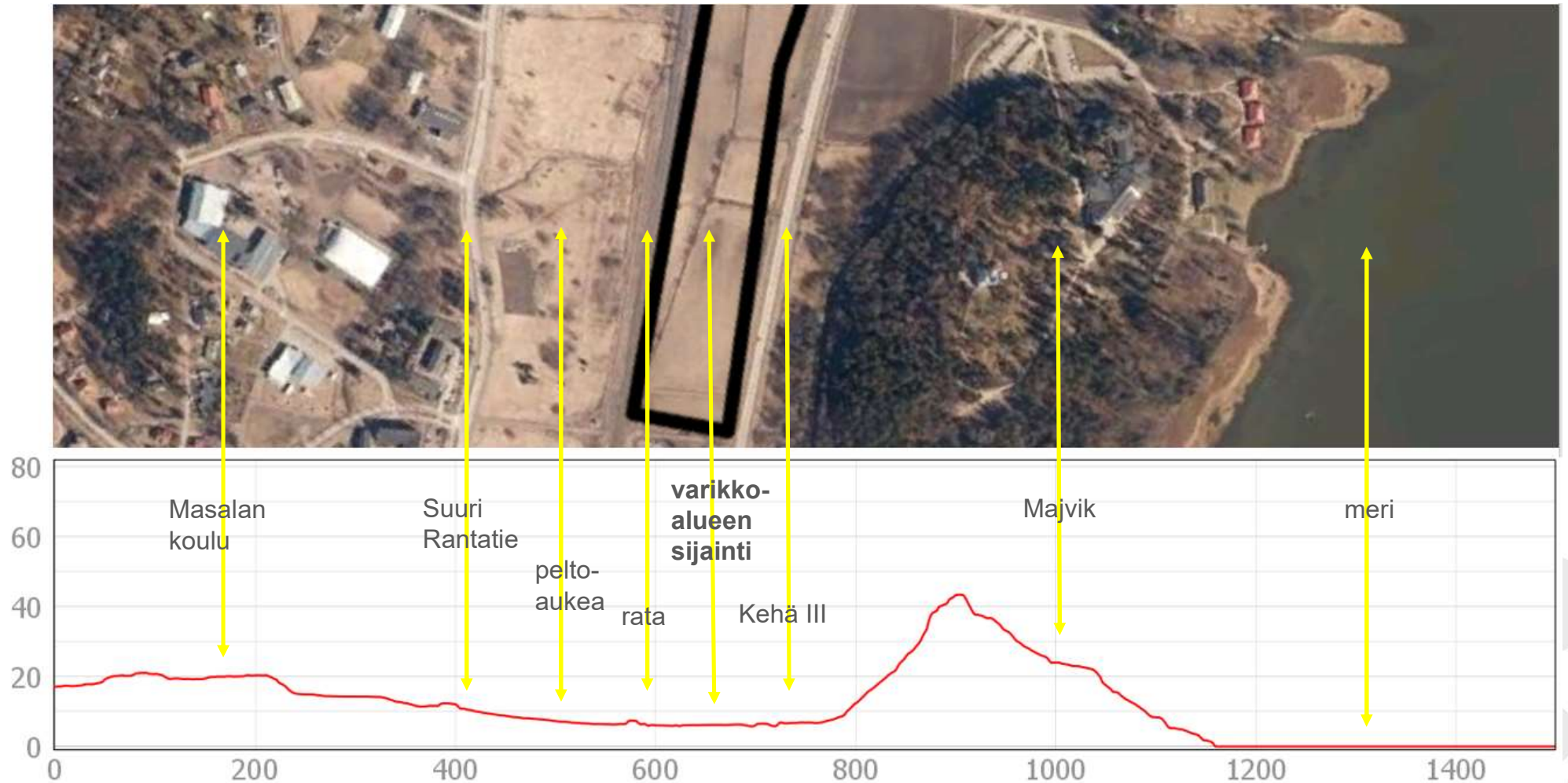
Maastopoikkileikkauksessa korkeussuuntaa korostettu maastonmuotojen esiintuomiseksi

Maastopoikkileikkaus E

Maastopoikkileikkauksessa korkeussuuntaa korostettu maastonmuotojen esiintuomiseksi

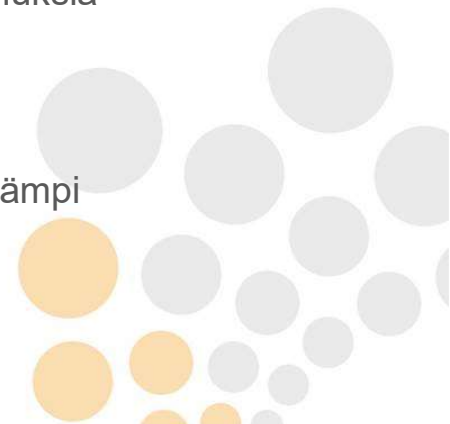
Maastopoikkileikkaus F

Maastopoikkileikkauksessa korkeussuuntaa korostettu maastonmuotojen esiintuomiseksi

Tiivistelmä maisemaan liittyvistä lähtökohdista

- Mankin-Luoman alue on murroslaaksojen risteys ja maisemallinen solmukohta.
- Selvitysalueet ovat alavaa, avointa merenlahden pohjukan laaksoaluetta, joka rajautuu lännessä-luoteessa kallioselännejaksoon.
- Luomassa myös rannassa on metsäinen selänne, joka rajaa alavan laaksoalueen kahden selänteen väliin.
- Alava laaksoalue on lähes kauttaaltaan avointa viljelymaisemaa.
- Rakentaminen alueella on perinteisesti tukeutunut selännealueisiin. Alueen asutus on pientalovaltaista. Osa rakennuskannasta on vanhoja tilakeskuksia ja muuta vanhaa rakennuskantaa, joka tukeutuu vanhaan tiestöön. Luomassa on myös tuotantorakennuksia osana maisemaa.
- Alueella on merkittäviä kulttuurihistoriallisia arvoja.
- Alueelle sijoittuu jo nykyisellään liikenneväylät Kehä III ja rantarata. Kehä III:a on suunniteltu kehitettävän ja sen asema maisemassa tulee olemaan nykyistä merkittävämpi (esim. uusi liittymäalue Majvikin alueelle).

Arviointia maisema- ja kulttuuriympäristönäkökuilmasta, alustava

- **Suhde maiseman ja kulttuuriympäristön arvokohteisiin**

- **Vaikutukset valtakunnallisesti arvokkaan Suuren Rantatien kokonaisuuden arvoihin:** Ei suoria vaikutuksia, ei sijoitu tielinjauksen alueelle, mutta ympäristön luonne muuttuu merkittävästi (viljelymaisema → rakennettu varikkoalue), heikentää Suureen Rantatiehen tukeutuvan rakennetun kulttuuriympäristön yhteyttä avoimeen viljelymaisemaan, heikentää Rantatietä tällä osuudella ympäröivän maaseutumaisen ympäristökokonaisuuden yhtenäisyyttä.
- **Vaikutukset jokilaakson maakunnallisesti arvokkaaseen kulttuuriympäristökokonaisuuteen:** Muuttaa merkittävän osan viljelyaukeaa rakennetuksi varikkoalueeksi, heikentää merkittävästi alueen maaseutuympäristöön liittyviä kulttuuriympäristöarvoja. Vanhojen tilakeskuksien yhteys ympäristöön muuttuu ratkaisevasti.

- **Suhde maiseman ja kulttuuriympäristön ominaispiirteisiin**

- **Suhde ihmisen toimintojen sijoittumiseen alueella:** Rakennettu vyöhyke laajenee alavalle laakso-ranta-vyöhykkeelle, joka ollut perinteisesti maatalouskäytössä. Laaksoalueen alavimmat kohdat ovat rakentamisen sijoittamisen kannalta epäedullisia. Huonon rakennettavuuden alueiden ottaminen rakentamiskäyttöön poikkeaa alueen ominaispiirteisiin perustuvasta toimintojen sijoittamisen tavasta.
- **Suhde maiseman tilajakoon:** Varikko sijoittuu avoimeen maisematilaan, varikon tarkemman suunnittelun ratkaisusta riippuu, kuinka avoimena maisema säilyy. Edellyttääkö varikon toteuttaminen maanpinnan korottamista (vrt. alimmat rakentamiskorkeudet)?
- **Suhde miljöötyyppeihin:** Poikkeaa luonteeltaan, tyypiltään, mitoitukseltaan ja sijoittumiseltaan merkittävästi alueen rakennetusta ympäristöstä, erityisesti vanhimmasta rakennuskannasta. Luoman alueen eteläosassa jonkin verran kuitenkin myös luonteeltaan teollista, modernia ja suurimittakaavaisempaa rakentamista.
- **Vaikutukset maisemakuvaan, näkymiin:** Avoimelle alueelle sijoituessaan muuttaa näkymiä laajalti alavan laaksoalueen aluekokonaisuuden alueella. Myös näkymät alueen kautta kulkevilta teiltä ja radalta muuttuvat merkittävästi. Todennäköisesti heikentää tiettyjen maisemassa erottuvien rakennetun kulttuuriympäristön kohteiden asemaa maiseman kohokohtina. Muuttaa näkymiä tilakeskuksilta ja Suureen Rantatiehen tukeutuvan muun asutuksen suunnasta kohti avointa viljelymaisemaa ja merta. Varikkoalueen maanpinnan mahdollinen korottaminen, rakennusten koko ja tyyppi, muiden rakenteiden korkeus sekä alueen valaistus vaikuttavat osaltaan siihen, miten merkittäviä muutoksia maisemakuvassa tapahtuu.

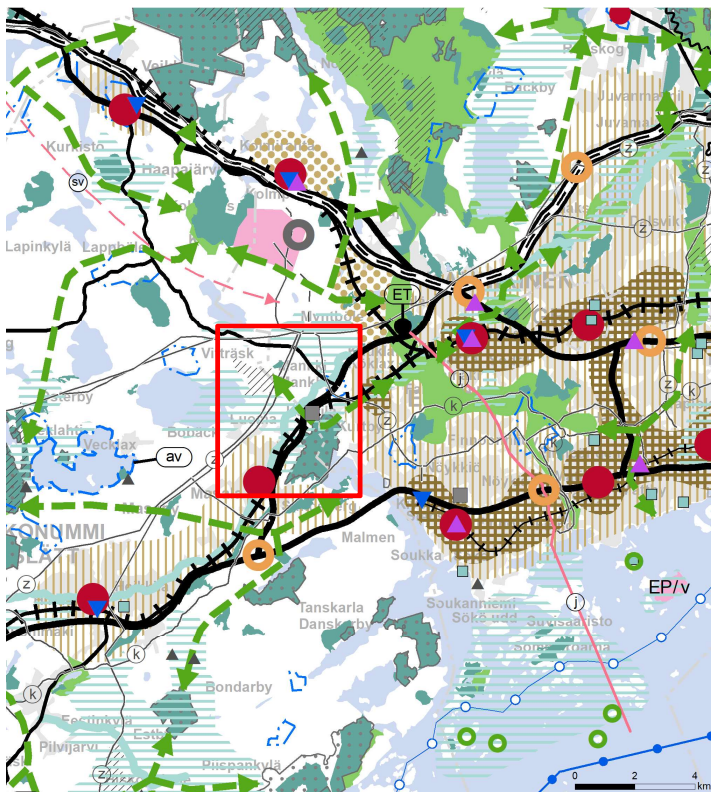
- **Mahdollisia jatkoselvitystarpeita esim.:**

- Mahdollisen varikkoalueen vaikutukset maisemakuvaan, tarkemmat tarkastelut, esimerkiksi havainnekuvia ja poikkileikkauksia sitten, kun varikosta on olemassa suunnitelmamateriaalia
- Alueelle sijoittuu jo nykyisellään liikenneväyliä. Miten merkittävästi avoin maisema varikon myötä muuttuu? Kuinka laajalti maisemakokonaisuuden luonne muuttuu? Miten Kehä III:n kehittäminen muuttaa maisemaa?

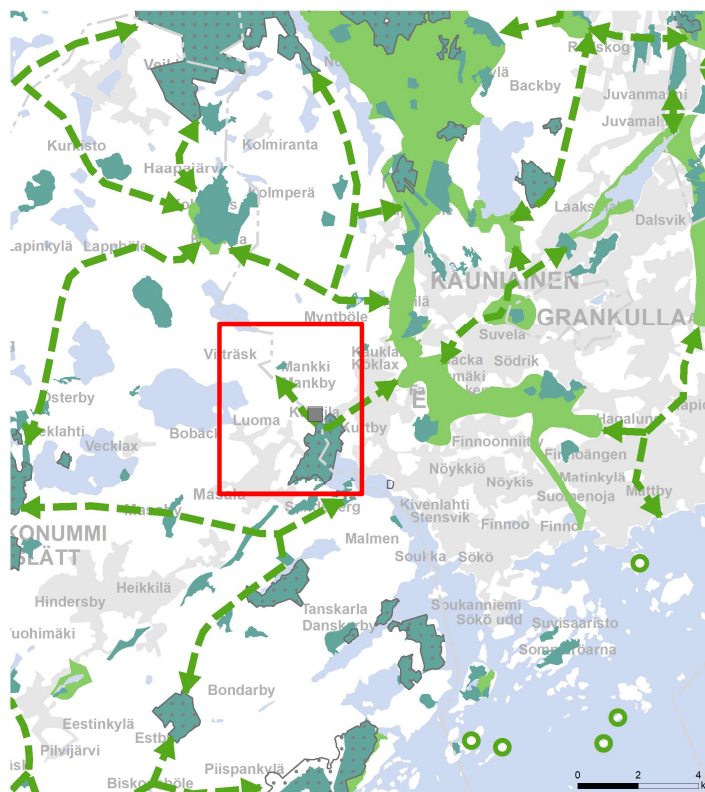
Viheryhteydet

Maakuntakaavan viherrakenne: Espoo ja Kirkkonummi

Kuva 1. Ote Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan ehdotuksesta.

Kuva 2. Ote Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan ehdotuksesta: viherrakenne ja raskaan raideliikenteen varikkomerkintä.

Viheryhteystarve -merkinnän suunnittelumääräys: ↔

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava, että merkinnällä osoitettu yhteystarve säilyy tai toteutuu tavalla, joka turvaa lajiston liikkumismahdollisuudet, virkistys- ja ulkoilumahdollisuudet sekä ylläpitää maisema- ja luontoarvoja. Viheryhteyden tarkkaa sijaintia ratkaistaessa on selvitettävä, että yhteydellä on edellytykset toimia osana laajempaa ekologista ja virkistyksellistä verkostoa.

Mankin-Luoman alueella olevat maakuntakaavan merkinnät

Maakuntakaavan viherrakenne Luoman ja Mankin alueella

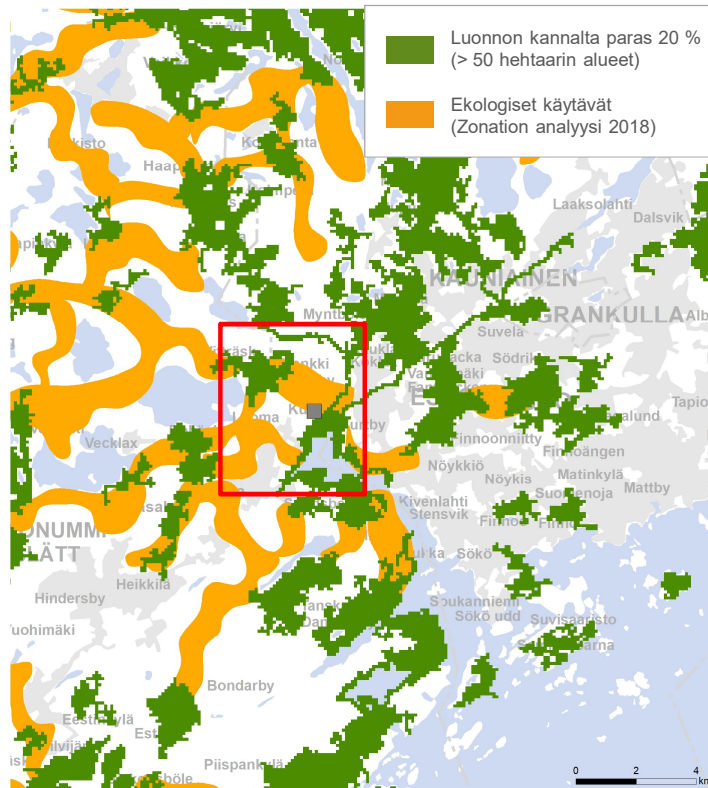

Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan ehdotuksessa alueelle on osoitettu viherrakenteen merkintöjä (kuva 2):

- Espoonlahden suojelualue ja Espoonlahden-Saunalahden Natura 2000 -alue
 - Suojelualue kuuluu valtakunnalliseen lehtojensuojeluohjelmaan ja valtakunnalliseen lintuvesiensuojeluohjelmaan
 - Natura-alueen meriuposkuoraisen esiintymisalue on yksi harvoista tunnetuista esiintymispaikoista maailmassa.
- Viheryhteystarve Kauklahti-Espoonlahti-Mankki
 - Tärkeä ekologinen yhteys Espoon keskuspuistosta Espoonlahdelle, Kehä III ja rantaradan poikki Mankkiin ja edelleen Kirkkonummelle metsien ja järvien muodostamaan laajaan ja hyvin kytkeytyneeseen aluekokonaisuuteen.

Ekologinen verkosto: Espoo ja Kirkkonummi

Kuva 3. Ote Uudenmaan ekologiset yhteydet Zonation analyysien perusteella -selvityksen tuloksista.

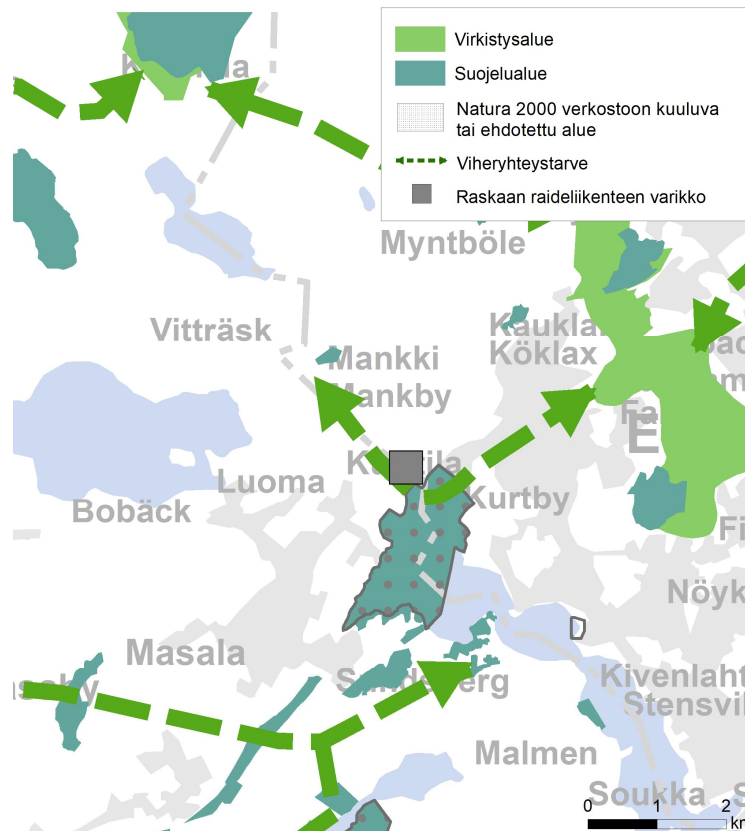
- Ekologisen verkoston toiminnan periaatteet ovat olleet lähtökohtana maakunnan ekologisten yhteyksien tunnistamisessa ja huomioon ottamisessa Uusimaa-kaavassa.
- Uusimaa-kaavaan liittyen on vuonna 2018 tehty paikkatietopohjainen selvitys *Uudenmaan ekologiset yhteydet Zonation analyysien perusteella* (Uudenmaan liiton julkaisuja E 194 - 2018).
- Selvityksessä on tunnistettu maakunnallisella tasolla Uudenmaan tärkeimmät ekologiset verkostot ja näiden verkostojen luontoarvot, verkostojen sisäiset ja väliset käytävämaiset ekologiset verkostot sekä alueet, joissa ekologisten yhteyksien säilyttäminen tai jopa ennallistaminen on erityisen tärkeää.

Ekologinen kytkeytyvyys

- Ekologinen kytkeytyvyys tarkoittaa lajeille suotuisien elinympäristöjen rakenteellista tai toiminnallista jatkuvuutta.
- Ekologisten käytävien avulla pyritään ylläpitämään rakenteellista kytkeytyvyyttä elinympäristölaikkujen välillä.
- Kytkeytyvyys vaihtelee merkittävästi lajien välillä. Siihen vaikuttavat myös elinympäristöjen määrä ja laatu sekä vuorovaikutukset muiden tekijöiden kanssa.
- Zonation -käytävämenetelmällä on tunnistettu rakenteellisesti toisiinsa kytkeytyviä alueita Uudellamaalla.
- Käytävämenetelmä ei anna ainoaa oikeaa vastausta vaan se on apuväline ekologisten yhteyksien tai niiden potentiaalin tunnistamiseen.
- Rakenteellisen kytkeytyvyyden analyysissä on hyödynnetty Zonation -menetelmällä tuotettua tietoa luonnon monimuotoisuuden kannalta parhaista alueista.

Maakuntakaava ja ekologiset yhteydet Mankin ja Luoman alueella

Kuva 4. Ote Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan ehdotuksesta: viherrakenne ja raskaan raideliikenteen varikko merkintä

Kuva 5. Ote Uudenmaan ekologisten verkoston selvityksestä ja raskaan raideliikenteen varikko merkintä

Maakuntakaava ja ekologiset yhteydet Mankin ja Luoman alueella

Kuva 4:

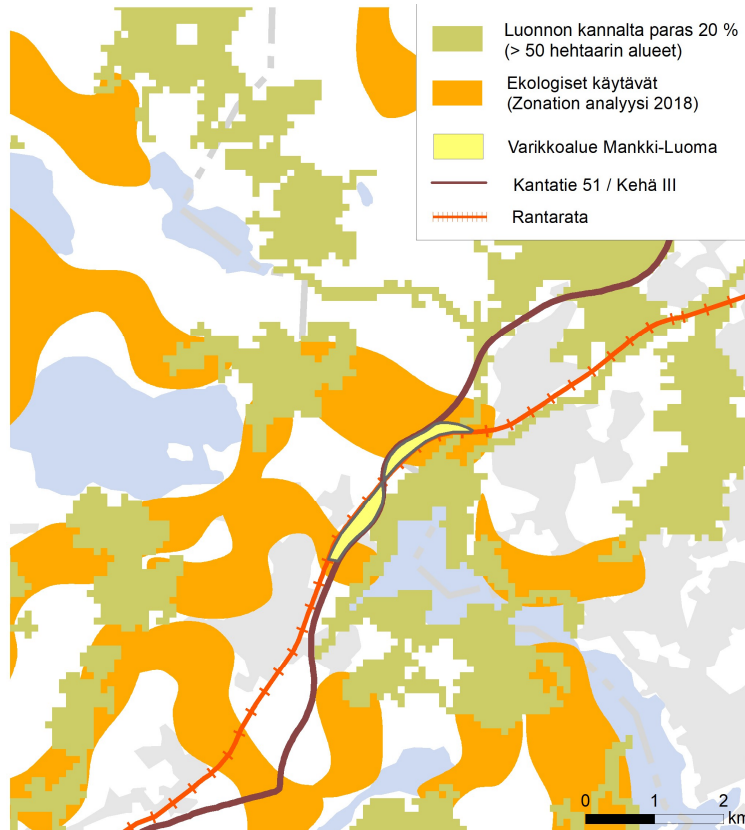
- Maakuntakaavan viheryhteystarvemerkinä ei määrittele toteutettavan yhteyden tarkempaa sijaintia tai leveyttä maastossa.
- Viheryhteyden merkitys ja linjaus tulee arvioida osana laajempaa maakunnallista ekologista ja virkistysverkostoa.

Kuva 5:

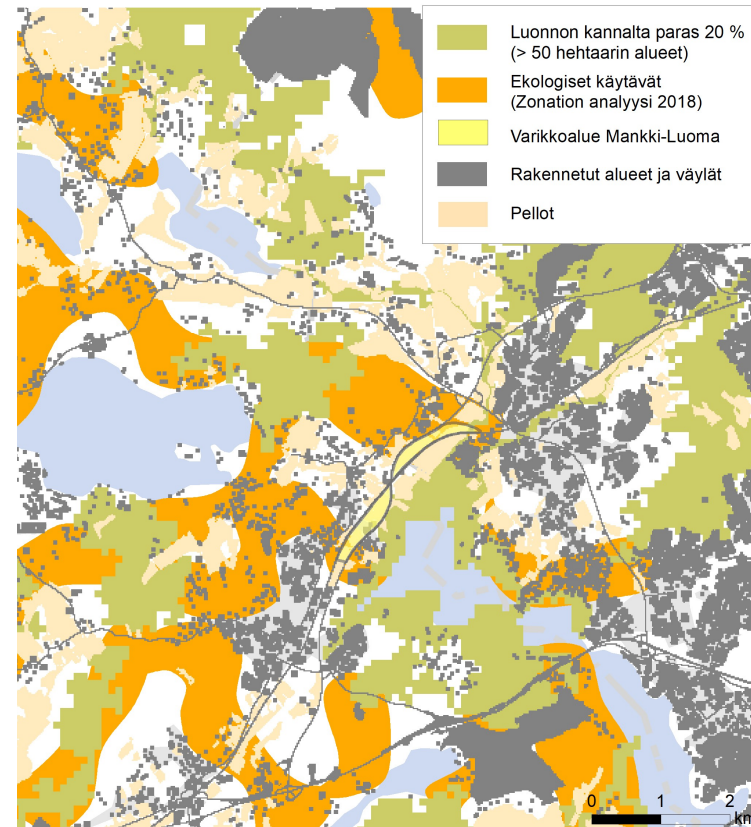
- Luonnon monimuotoisuuden kannalta Uudenmaan parhaaseen 20 % kuuluvia alueita sijaitsee varikkoaluemerkinnän eteläpuolella.
- Kytkeytyvyyden kannalta tärkeät ekologiset käytävät sijoittuvat varikkoaluemerkinnän pohjois- ja eteläpuolelle.

Ekologisia yhteyksiä häiritsevä maankäyttö Mankin ja Luoman alueella

Kuva 6. Mankin-Luoman varikkoalue, rantarata ja kantatie 51/Kehä III

Kuva 7. Mankin-Luoman varikkoalue, muut rakennetut alueet ja liikennealueet sekä peltoalueet.

Ekologisia yhteyksiä häiritsevä maankäyttö Mankin ja Luoman alueella

Kuva 6:

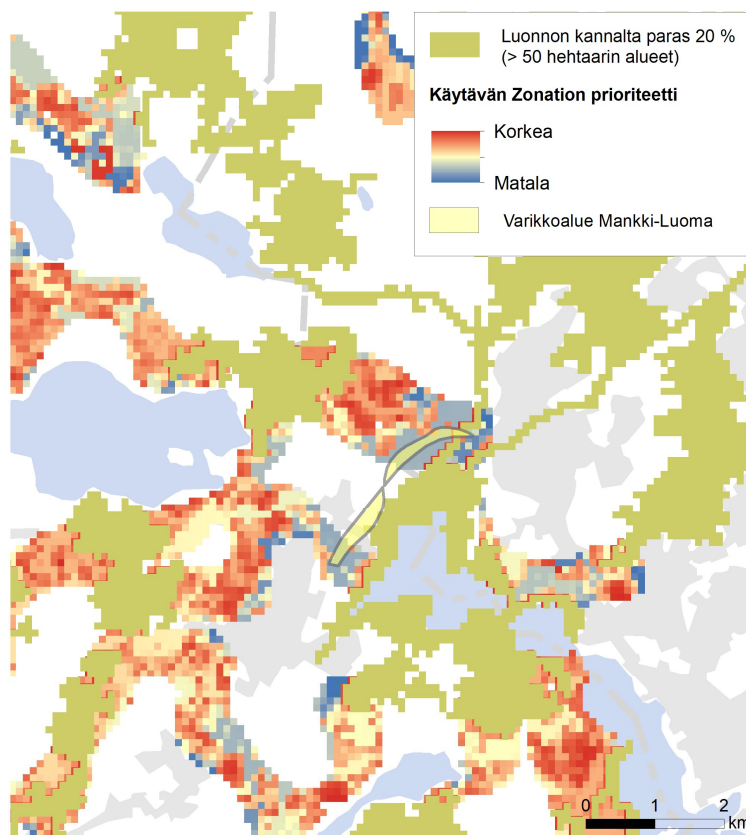
- Tie- ja rataväylä aiheuttavat huomattavan estevaikutuksen maata pitkin liikkuville eläimille.

Kuva 7:

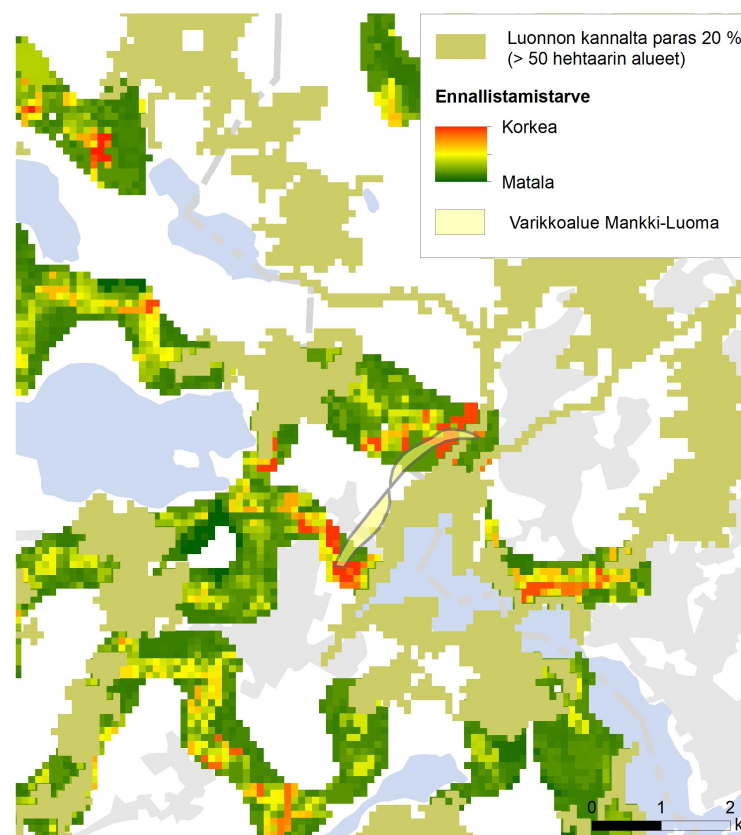
- Varikkoalueen lähellä on radan suuntaisesti melko paljon olemassa olevaa taajamarakentamista ja muuta kytkeytyvyyttä heikentävää maankäyttöä.
- Myös peltoalueet heikentävät kytkeytyvyyttä lajiston liikkumisen kannalta

Käytävien Zonation -prioriteetti ja ennallistamistarve

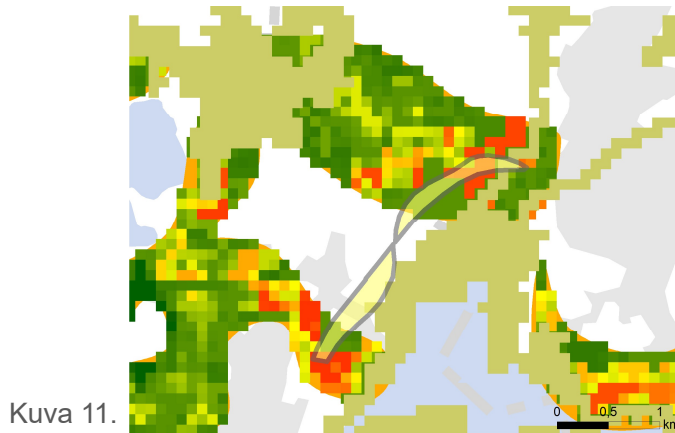
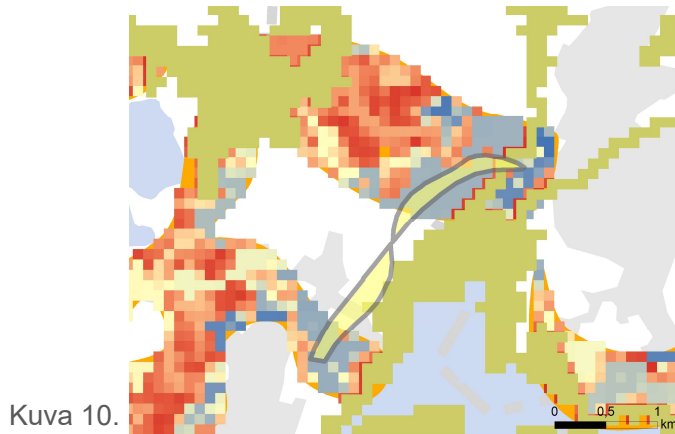

Kuva 8. Ekologisten käytävien Zonation prioriteettiarvo

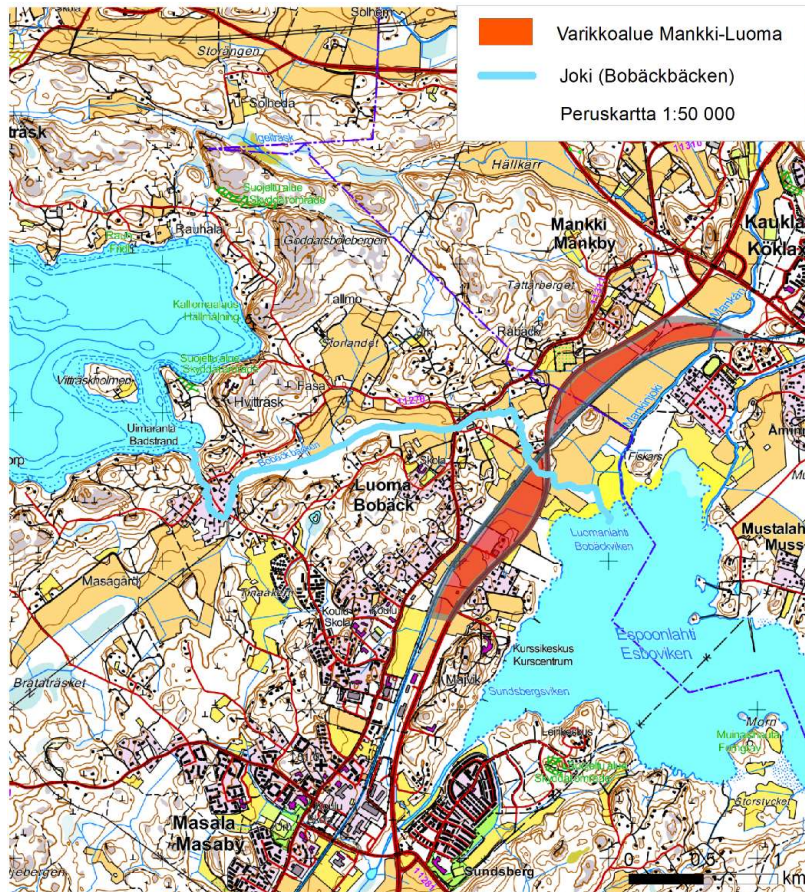
Kuva 9. Ekologisten käytävien ennallistamistarve.

Käytävien Zonation -prioriteetti ja ennallistamistarve

- Kuva 8 ja 10: Zonation-menetelmällä on tuotettu aineisto luontoarvojen potentiaalisesta esiintymisestä Uudellamaalla. Kuvan prioriteettikartoituksesta ilmenee luontoarvojen potentiaalin vaihtelu tunnistetuilla ekologisilla käytävillä. Mitä korkeampi arvo, sitä tärkeämpää on turvata alueen säilyminen. Esitetyllä varikkoalueella luontoarvojen prioriteetti on matala.
- Kuva 9 ja 11: Käytävällä tai sen osalla on suuri ennallistamistarve, jos sillä on tärkeä rooli ekologisenä yhteytenä, mutta vähäinen merkitys paikallisesti. Mitä korkeampi arvo, sen tärkeämpää on ennallistaa alue, ja mitä matalampi arvo, sen tärkeämpää olisi säilyttää alue nykyisellään. Esitetyllä varikkoalueella ennallistamistarve vaihtelee: korkeat arvot osuvat varikkoalueen etelä- ja pohjoisosaan.

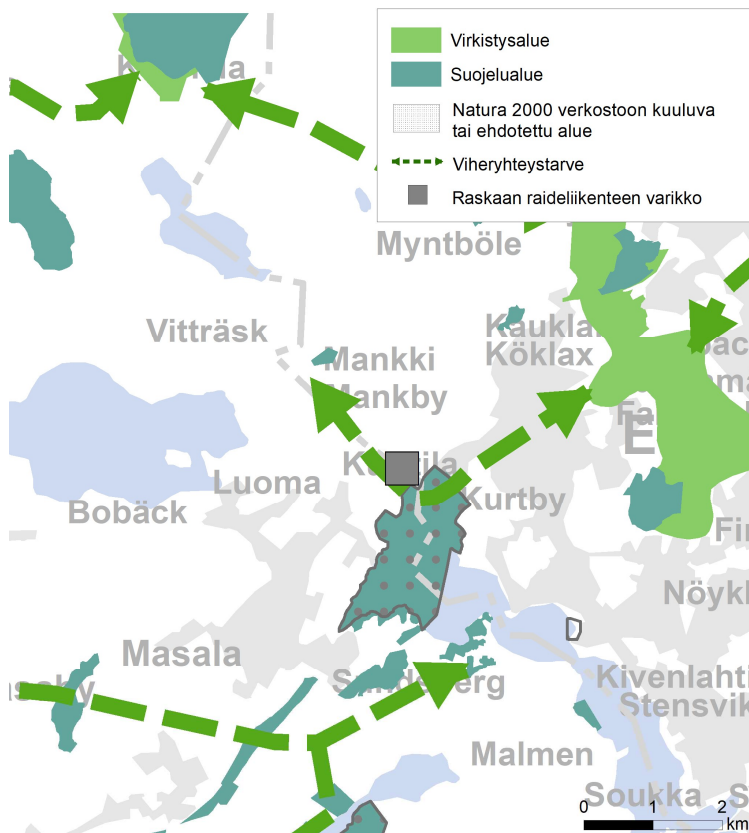
Vaihtoehtoinen tarkastelu

Kuva 12.

- Varikkoalueiden välistä kulkee joenuoma, joka laskee Espoonlahteen.
- Jokivarsi kulkee pääosin peltoalueella, joka ei kuulu luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaimpiin alueisiin (parhaat 20 %) tai ole maakunnallisesti tärkeä ekologinen käytävä.
- Joki ja joenvarsi voi kuitenkin toimia joidenkin lajien osalta riittävänä ekologisena viherysteytenä.

Johtopäätökset viheryhteystarpeiden osalta

- Maakuntakaavan viheryhteystarpeen linjaus on ohjeellinen → se voidaan toteuttaa esitettyjen varikkoalueiden pohjois- tai eteläpuolelta tai mahdollisesti jopa niiden välistä jokivartta pitkin.
- Luontoaineistojen valossa toimivin ratkaisu on viheryhteyden linjaus esitettyjen varikkoalueiden pohjoispuolelta kulkevalle ekologiselle käytävälle.
 - Lajiston liikkumisen kannalta leveämpi käytävä
 - Vähemmän rakennettua ympäristöä
 - Luonnon monimuotoisuuden kannalta parempi (korkeampi Zonation prioriteetti)
 - Ennallistamistarve on vähäisempi
- Varikkoalueen vaikutukset Espoonlahti-Saunalahti Natura-alueeseen on arvioitu erillisessä raportissa (Uusimaa-kaava 2050: Espoonlahti–Saunalahti Natura 2000 -alueen Natura-arviointi).